Länsstyrelsen Stockholm

Enheten för tillsyn
Diana Berkusaite

Datum
2020-10-05

Beteckning
209-34596-2019

AB Nymans Ur 1851
Box 7162
103 88 STOCKHOLM

RekMb

Beslut om sanktionsavgift

Beslut

Länsstyrelsen i Stockholms län (Länsstyrelsen) beslutar att AB Nymans Ur 1851, 556581-4554, (bolaget) ska betala en sanktionsavgift om 6 miljoner (sex miljoner) kronor.

Sammanfattning

Bolaget AB Nymans Ur 1851 bedriver verksamhet inom försäljning av både nya och begagnade modeur, exklusiva klockor och exklusiva smycken. Bolaget registrerades i Bolagsverkets register mot penningtvätt den 27 december 2011 och bedriver enligt registret följande verksamhet: kontanthandel, guld och ur. Länsstyrelsen har genom sin tillsyn granskat hur bolaget har följt bestämmelserna i regelverket om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism[1] (penningtvättsregelverket) under perioden den 1 augusti 2017 till och med den 17 december 2019.

Granskningen visar att bolaget till övervägande del inte uppfyller kraven som ställs på verksamhetsutövare i penningtvättsregelverket. Bolagets rutiner och riktlinjer är inte tillräckliga för att förhindra att verksamheten utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism. Bolaget har således inte vidtagit tillräckliga åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism och inte heller beaktat förbud mot att ingå eller upprätthålla en affärsförbindelse eller utföra enstaka transaktion. Bedömningen efter genomförd granskning är att bolagets överträdelser av penningtvättsregelverket har medfört nämnvärd ökning av risken för att verksamheten kan bli utnyttjad för penningtvätt och finansiering av terrorism. Länsstyrelsen bedömer även att bolagets överträdelser av penningtvättsregelverket till övervägande del är av synnerligen allvarlig art.

Överträdelserna i efterlevnad av penningtvättsregelverket innebär att bolaget ska betala en sanktionsavgift om 6 miljoner kronor.

[1] Lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, förordningen (2009:92) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, Länsstyrelsen i Stockholms läns föreskrifter och allmänna råd (01FS 2018:55) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Postadress
Länsstyrelsen Stockholm
Box 22067
104 22 STOCKHOLM

Besöksadress
Regeringsgatan 66

Telefon
010-223 10 00
Fax
010-223 11 10

E-post/webbplats
stockholm@lansstyrelsen.se
www.lansstyrelsen.se/stockholm

Beskrivning av ärendet

Penningtvättsregelverket gäller bland andra verksamhetsutövare som driver yrkesmässig handel med varor där det kan antas att det, nu eller framöver, betalas ut eller tas emot kontanter på belopp som uppgår till motsvarande 5 000 euro eller mer. Det kan vara en enstaka transaktion eller flera transaktioner som har ett samband och tillsammans når upp till 5000 euro.[2]

Av förarbetena till lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (penningtvättslagen) framgår att större kontanta betalningar är förenade med hög risk för penningtvätt. Konsumtion av lyxvaror är vanligt förekommande när vinster från brottslig verksamhet omsätts.[3] En stor del av brottsvinsterna når aldrig banksektorn utan konsumeras i form av guld, dyra bilar och exklusiva smycken.[4] De illegala pengarna möter vid konsumtionen en rad olika branscher inom handels- och tjänstesektorn, som bland annat omfattar juvelerare och urmakare. Lyxkonsumtionen förekommer främst av statusskäl och som ett led i kapitalinvestering.[5] Syftet med penningtvättslagen är att förhindra att bland andra de som bedriver handel med varor mot kontant betalning utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism.[6]

Bolaget registrerades i Bolagsverkets register mot penningtvätt den 27 december 2011 och bedriver enligt registret följande verksamhet: kontanthandel, guld och ur. Bolaget driver verksamhet som omfattas av penningtvättslagen och är därför skyldigt att vidta åtgärder för att förhindra att verksamheten utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism i enlighet med penningtvättsregelverket. En sådan verksamhet står under Länsstyrelsens tillsyn.

Länsstyrelsen har den 10 juli 2019 förelagt bolaget att inkomma med bolagets allmänna riskbedömning och de rutiner och riktlinjer avseende verksamhetens åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism som följer av penningtvättsregelverket. Bolaget förelades även att inkomma med en förteckning över bolagets samtliga kontanta transaktioner som utförts under perioden den 1 augusti 2017 till och med den 30 juni 2019. Av förteckningen skulle följande information framgå: kundens namn, personnummer, organisationsnummer, adress, bosättningsland samt eventuell verklig huvudman. Därtill förelades bolaget att inkomma med information om beslut och dokumentation avseende alla genomförda och nekade transaktioner eller affärsrelationer som misstänkts för penningtvätt eller finansiering av terrorism och som rapporterats och som inte rapporterats till Finanspolisen under perioden den 1 augusti 2017 till och med den 30 juni 2019.

---

[2] 1 kap. 2 § första stycket 15 penningtvättslagen.
[3] Prop. 2016/2017:173 "Ytterligare åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism" s. 195.
[4] Brottsförebyggande rådets rapport från 2011 om rapportering och hantering av misstänkta transaktioner i samband med penningtvätt (Brå 2011:4) och Brottsförebyggande rådets rapport från 2015 om penningtvätt och annan penninghantering (Brå 2015:22).
[5] Brå 2015:22 s. 60.
[6] 1 kap. 1 § penningtvättslagen.

Bolaget inkom med handlingar i ärendet den 16 augusti 2019. Länsstyrelsen begärde komplettering den 29 oktober 2019. Kompletteringen inkom den 15 november 2019.

Länsstyrelsen genomförde ett platsbesök hos bolaget på Biblioteksgatan 1 i Stockholm den 17 december 2019. Vid platsbesöket begärde Länsstyrelsen att få ta del av utvalda kundakter. En del av den begärda dokumentationen lämnades till Länsstyrelsen under platsbesöket. Övrig begärd dokumentation inkom bolaget med den 9 januari 2020. Länsstyrelsen har den 3 april 2020 kommunicerat det protokoll som upprättats med anledning av platsbesöket. Bolaget inkom med ett yttrande över protokollet den 16 april 2020.

Motivering till beslutet

Bolagets allmänna riskbedömning

Gällande bestämmelser

Verksamhetsutövare som omfattas av penningtvättsregelverket ska göra en allmän riskbedömning av hur de produkter och tjänster som denne tillhandahåller i sin verksamhet kan utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism. Även hur stor risken är för att detta sker ska anges. Verksamhetsutövaren ska särskilt beakta vilka slags produkter och tjänster denne tillhandahåller, vilka kunder och distributionskanaler som finns och vilka geografiska riskfaktorer som finns i verksamheten.[7] Riskbedömningen ska vara dokumenterad, hållas uppdaterad[8] och utvärderas årligen.[9] Omfattningen av den allmänna riskbedömningen ska bestämmas med hänsyn till verksamhetsutövarens storlek och art och de risker för penningtvätt eller finansiering av terrorism som kan antas föreligga. Riskbedömningen ska vara utformad på så sätt att den kan ligga till grund för verksamhetens rutiner, riktlinjer och övriga åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.[10]

Länsstyrelsens bedömning

Av bolagets *Allmän riskbedömning verksamheten avseende penningtvätt och finansiering av terrorism* avseende produkter framgår att bolagets verksamhet omfattar produkter som i viss utsträckning kan omsättas på en andrahandsmarknad. Vidare anges det att bolaget vill motverka att attraktiva och högt efterfrågade produkter nära köpet omsätts på en andrahandsmarknad varför registrering av kunder sker vid köpet av sådana produkter. Detta tillsammans med att enskilda produkter är spårbara via serienummer och höga krav på dokumentation på andrahandsmarknader medför att bolaget bedömer risken för penningtvätt som kan förknippas med verksamhetens produkter som låg.

---

[7] 2 kap. 1 § penningtvättslagen.
[8] 2 kap. 2 § andra stycket penningtvättslagen.
[9] 2 kap. 2 § Länsstyrelsen i Stockholms läns föreskrifter och allmänna råd (01FS 2018:55).
[10] 2 kap. 2 § första stycket penningtvättslagen.

Vad gäller bolagets kunder anges det att huvudsakliga kunder är [redacted]. Den största kundkategorin är [redacted]. Bolagets bedömning avseende [redacted] som vid en normal kassatransaktion betalar med kreditkort, bankinbetalning eller kontantbelopp under 5 000 euro är att risken för penningtvätt är låg. Vid betalning kontant över 5 000 euro bedömer bolaget risken som normal och vidare dokumentation av kundkännedom krävs.

Därtill säljer bolaget i viss omfattning till [redacted]. [redacted]. I bolagets riskbedömning avseende kunder som är [redacted] återges exempel på omständigheter som kan tyda på att risken för penningtvätt är låg respektive hög. Länsstyrelsen noterar att dessa omständigheter framgår direkt av penningtvättslagen[11] och utgör indikatorer på låg respektive hög risk vid bedömning av kundens riskprofil som ska bland annat bestämmas med utgångspunkt i bolagets allmänna riskbedömning. Länsstyrelsen bedömer därför att bolaget inte särskilt beaktat, bedömt och analyserat risker för penningtvätt och finansiering av terrorism som kan förknippas med just bolagets kunder som är [redacted] inom ramen för den allmänna riskbedömningen.

Vad gäller distributionskanaler och geografi anges det att bolagets produkter säljs [redacted]. Till [redacted]. Bolagets produkter säljs i butiker i Sverige. I mycket liten omfattning säljs och levereras en produkt till [redacted]. Vad gäller riskbedömning av distributionskanaler och geografi anger bolaget att denna "täcks in av ovanstående". Som det får förstås, tar hänvisningen sikte på exempel på omständigheter som kan tyda på att risken för penningtvätt är låg respektive hög.

Utöver det ovan anförda innehåller bolagets allmänna riskbedömning även viss information om anställda vad gäller deras behörigheter, befogenheter, bakgrund och utbildning. Dock framgår det inte hur det som angetts om bolagets anställda påverkar risken för penningtvätt och finansiering av terrorism som bedöms förknippas med bolagets produkter.

Under platsbesöket uppgav bolaget att de känner till filmen "Rapportera misstänkt penningtvätt och finansiering av terrorism" men att de i sitt dagliga arbete inte känner igen det som framgår av filmen. De säljer drömmar och livsstilar, varför bolaget inte ser sina produkter som produkter som kan utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism. Produkten ses istället som ett hantverk.

Verksamheten har enligt bolagets egna uppgifter historiskt sett inte varit särskilt utsatt för risk att ingå som ett led i penningtvätt eller finansiering av terrorism.

Bolaget uppgav att intresset för exklusiva klockor har ökat markant och att försäljning av bolagets produkter generellt har ökat. Bolaget uppgav vidare att de tillser att klockorna inte ska hamna på fel marknad utifrån bolagets skyldigheter

[11] 2 kap. 4-5 §§ penningtvättslagen.

enligt tillverkarens regelverk. Nästan alla klockor är personifierade och kundens namn står på garantikortet. Enligt bolaget finns det onekligen en risk utifrån att vissa produkter är åtråvärda. Risken som bolaget framförallt ser är förknippad med andrahandshandel av exklusiva klockor och smycken.

Länsstyrelsen bedömer, utifrån handlingarna i ärendet, att bolagets allmänna riskbedömning innehåller flertalet brister. Beskrivningen av vilka risker för penningtvätt och finansiering av terrorism som kan antas föreligga avseende verksamhetens produkter, kunder, distributionskanaler, geografiska riskfaktorer och verksamhetsspecifika omständigheter är bristfällig. Bedömning och analys av hur de olika faktorerna kan utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism och hur stor risken är för att detta sker saknas.

I den allmänna riskbedömningen har inte heller tagits in information om tillvägagångssätt och andra relevanta uppgifter som myndigheter lämnat om penningtvätt och finansiering av terrorism. I vart fall framgår inte av den allmänna riskbedömningen vilken information i sådant fall som tagits in.

Bolaget har i sin allmänna riskbedömning inte heller tagit hänsyn till eller vägt in verksamhetens storlek och art. I vart fall framgår det inte av den allmänna riskbedömningen.

Av bolagets *Policy mot penningtvätt*, avsnitt *Riktlinjer* framgår dock att bolaget har gjort riskbedömningen utifrån en helhetsbedömning, där bolagets storlek och komplexitet varit av särskild betydelse. Dock framgår det inte av den allmänna riskbedömningen eller policyn vilken verksamhet som bedrivs, inbegripet vilka varor som tillhandahålls, hur komplexa dessa varor är och andra liknande omständigheter. Inte heller framgår vad bolaget har för omsättning, antal anställda, antal verksamhetsställen och liknande förhållanden samt hur sårbara dessa faktorer är för att verksamheten utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism.

Länsstyrelsen bedömer sammantaget att bolaget inte har vidtagit tillräckliga åtgärder för att identifiera och bedöma riskerna för penningtvätt och finansiering av terrorism och att den av bolaget upprättade allmänna riskbedömningen inte står i proportion till verksamhetens storlek och art.

Bolagets allmänna riskbedömning ska ligga till grund för verksamhetens riskbedömning av kunder samt rutiner, riktlinjer och övriga åtgärder som bolaget ska vidta för att minska risken för att verksamheten utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism. Syftet med en sådan bedömning är att besvara frågan om och hur bolagets produkter kan användas för att till exempel dölja medels samband med brott eller brottslig verksamhet. Omfattningen av den allmänna riskbedömningen ska bestämmas med hänsyn till verksamhetens storlek och art samt de risker för penningtvätt och finansiering av terrorism som kan antas föreligga.

Länsstyrelsen bedömer att den allmänna riskbedömningen är så pass bristfällig att den inte kan läggas till grund för bolagets rutiner, riktlinjer och övriga åtgärder som bolaget ska vidta för att minska risken för penningtvätt och finansiering av terrorism. Som det framgått under platsbesöket samt angetts i bolagets allmänna

riskbedömning är risken, som bolaget framförallt ser, förknippad med andrahandshandel av exklusiva klockor och smycken. Därtill har bolaget uppgett att de därför tillser att klockorna inte ska hamna på fel marknad utifrån bolagets skyldigheter enligt tillverkarens regelverk. Bolagets allmänna riskbedömning tar främst sikte på att motverka andrahandshandel i enlighet med annat regelverk än penningtvättsregelverket. Med beaktande av detta samt övriga omständigheter i ärendet bedömer Länsstyrelsen att bolaget saknar insikt för hur verksamhetens produkter kan utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism.

Länsstyrelsen bedömer att bristerna i den allmänna riskbedömningen av verksamheten utgör en synnerligen allvarlig överträdelse av penningtvättsregelverket. Detta särskilt med hänsyn till att bolagets allmänna riskbedömning ska ligga till grund för verksamhetens riskbedömning av kunder samt rutiner, riktlinjer och övriga åtgärder som bolaget ska vidta för att minska risken för att verksamheten utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism. Bolagets rutiner och riktlinjer för att förhindra att verksamheten utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism ska således skapas utifrån en relevant, uppdaterad och verklighetsanpassad allmän riskbedömning. Bolaget har inte genomfört allmän riskbedömning av verksamheten i enlighet med kraven i penningtvättsregelverket. Länsstyrelsens bedömning är att bolaget därigenom har löpt ökad risk för att utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism.

Riskbedömning av kunder

Gällande bestämmelser

Verksamhetsutövaren ska bedöma den risk för penningtvätt och finansiering av terrorism som kan förknippas med dennes kunder. Kundens riskprofil ska bestämmas med utgångspunkt i den allmänna riskbedömningen och verksamhetsutövarens kännedom om kunden. Kundens riskprofil ska följas upp under pågående affärsförbindelse och korrigeras när det finns anledning till det.[12]

Länsstyrelsens bedömning

Bolaget har inte redogjort för eller gett in någon beskrivning för hur bedömning av den risk för penningtvätt och finansiering av terrorism som kan förknippas med dennes kunder sker. Länsstyrelsens bedömning är därför att bolagets kunder inte tilldelats riskprofiler. Den omständigheten att bolaget, i sin allmänna riskbedömning och dokumentet som bolaget i sitt yttrande benämner *Regler och riktlinjer till personal avseende penningtvätt* och som inleds med ett avsnitt *6.3 Lagen om penningtvätt och finansiering av terrorism,* har återgett de omständigheter som kan tyda på låg respektive hög risk som framgår av penningtvättslagen ändrar inte Länsstyrelsens bedömning i denna del.

Riskkvalificeringen av kunder syftar till att avgöra i vilken nivå, låg, normal eller hög, som kunden ska placeras. Därefter ska bolaget bestämma omfattningen av de kundkännedomståtgärder som krävs för att hantera risken kopplad till kunden. Detta innebär att varje kund efter en helhetsbedömning ska tilldelas en egen

[12] 2 kap. 3 § penningtvättslagen.

riskkvalificering och att åtgärderna för att motverka riskerna ska anpassas individuellt för varje kund.

Länsstyrelsens bedömning, med hänsyn till betydelsen av att kunder ska tilldelas riskprofiler, är att bolaget genom att inte tilldela sina kunder riskprofiler har löpt ökad risk för att bli utnyttjat för penningtvätt och finansiering av terrorism.

Kundkännedom

Gällande bestämmelser

Verksamhetsutövaren ska ha dokumenterade och uppdaterade rutiner och riktlinjer när det gäller dess åtgärder för kundkännedom.[13] Rutinerna och riktlinjerna ska i relevanta delar vara riskbaserade. Det innebär att de ska vara utformade för att kunna hantera och motverka de risker som har identifierats i den allmänna riskbedömningen.[14]

Åtgärder för kundkännedom ska bland annat vidtas (i) när en affärsförbindelse[15] etableras om det då är sannolikt eller under förbindelsens gång står klart att utbetalt eller mottaget belopp i kontanter inom ramen för förbindelsen uppgår till motsvarande 5 000 euro eller mer, (ii) när kunder vidtar transaktioner där utbetalt eller mottaget belopp i kontanter uppgår till motsvarande 5 000 euro eller mer eller (iii) vid transaktioner där utbetalt eller mottaget belopp i kontanter understiger ett belopp om 5 000 euro och som verksamhetsutövaren inser eller borde inse har ett samband med en eller flera andra transaktioner i kontanter som tillsammans uppgår till minst 5 000 euro.[16]

Reglerna om åtgärder för kundkännedom innebär bland annat att verksamhetsutövaren ska identifiera sina kunder[17] och ta reda på tillräckligt mycket om kunderna[18] för att kunna bedöma och hantera de risker som varje kund innebär. Om det är fråga om en affärsförbindelse ska verksamhetsutövaren även begära information om affärsförbindelsens syfte och art.[19] Syftet med informationen är att ge verksamhetsutövaren underlag för att bedöma risken som kan förknippas med kunden och hur kunden förväntas agera inom ramen för affärsförbindelsen. En sådan bedömning är nödvändig för att det ska vara möjligt att upptäcka avvikelser från kundens förväntade beteende.

Verksamhetsutövaren ska löpande följa upp pågående affärsförbindelser i syfte att säkerställa att kännedomen om kunden är aktuell och tillräcklig för att motivera risken som kan förknippas med kunden.[20] Den löpande uppföljningen innebär också krav på granskning för att upptäcka avvikande transaktioner och aktiviteter som kan utgöra misstänkt penningtvätt eller finansiering av terrorism.

---

[13] 2 kap. 8 § penningtvättslagen.
[14] Prop. 2016/17:173 s. 213.
[15] 1 kap. 8 § 1 penningtvättslagen.
[16] 3 kap. 6 § penningtvättslagen.
[17] 3 kap. 7 § penningtvättslagen.
[18] 3 kap. 7-8 §§, 10-11 §§ penningtvättslagen.
[19] 3 kap. 12 § penningtvättslagen.
[20] 3 kap. 13 § penningtvättslagen.

Omfattningen av övervakningen och granskningen samt hur ofta denna ska ske beror på riskerna i affärsförbindelsen.[21]

Närmare information om kundens ekonomiska situation bör begäras när det är motiverat av risken i affärsförbindelsen. Detsamma gäller närmare information om varifrån kundens ekonomiska medel kommer. Detta bör i regel bli aktuellt först om risken bedöms som hög, eller om sådan information behövs för att bedöma kundens riskfyllda eller avvikande aktiviteter och transaktioner.[22] Samma information som vid bedömning av en affärsförbindelse ska begäras in även vid enstaka transaktioner som kan förknippas med hög risk. Detta eftersom verksamhetsutövaren i sådana fall måste vidta skärpta kundkännedomsåtgärder.

Om risken för penningtvätt eller finansiering av terrorism bedöms som låg, får förenklade kundkännedomsåtgärder tillämpas. Bedöms däremot risken som hög ska skärpta åtgärder vidtas vilket kan avse inhämtande av ytterligare information om kundens affärsverksamhet eller ekonomiska situation och uppgifter om varifrån kundens ekonomiska medel kommer.[23]

Verksamhetsutövaren ska på ett föreskrivet sätt dokumentera[24] vidtagna åtgärder för kundkännedom samt bevara dokumentationen.[25] Verksamhetsutövaren ska vidare bevara handlingar och uppgifter i fem år om handlingarna och uppgifterna avser 1) åtgärder som har vidtagits för kundkännedom enligt 3 kap. och 4 kap. 2 § eller 2) transaktioner som genomförts med under inom ramen för affärsförbindelser eller vid enstaka transaktioner som omfattas av krav på åtgärder för kundkännedom enligt 3 kap. 4-6 §§ penningtvättslagen.[26] Tiden ska räknas från det att åtgärderna eller transaktionerna utfördes eller, i de fall då en affärsförbindelse har etablerats, affärsförbindelsen upphörde. Om en enstaka transaktion inte har genomförts till följd av misstanke om penningtvätt eller finansiering av terrorism, ska tiden räknas från det att avståendet skedde.[27]

Verksamhetsutövaren får inte ingå eller upprätthålla en affärsrelation eller utföra en enstaka transaktion om denne inte har tillräcklig kännedom om kunden. Detta för att verksamhetsutövaren ska kunna hantera risken för penningtvätt och finansiering av terrorism som förknippas med kundrelationen och övervaka och bedöma kundens aktiviteter och transaktioner.[28]

---

[21] 4 kap. 1 § andra stycket penningtvättslagen.
[22] Prop. 2016/17:173, s. 248.
[23] 3 kap. 15-16 §§ penningtvättslagen.
[24] 3 kap. 3 § andra och tredje styckena, 4 § andra och tredje styckena, 5 § tredje stycket, 7 § tredje stycket, 9 § andra stycket Länsstyrelsen i Stockholms läns föreskrifter och allmänna råd (01FS 2018:55) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.
[25] 3 kap. 12 § Länsstyrelsen i Stockholms läns föreskrifter och allmänna råd (01FS 2018:55) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.
[26] 5 kap. 3 § första stycket penningtvättslagen.
[27] 5 kap. 3 § andra stycket penningtvättslagen.
[28] 3 kap. 1 § penningtvättslagen.

Länsstyrelsens bedömning

Bolaget har gett in *Policy mot penningtvätt* och *Regler och riktlinjer till personal avseende penningtvätt,* och som det får förstås, utgör bolagets rutiner och riktlinjer för bland annat kundkännedom.

Av bolagets *Policy mot penningtvätt,* avsnitt *Kundkännedom*, framgår att bolaget vid situationer som kräver kundkännedom ska kontrollera kundens identitet. Av nämnda policy framgår dock inte vilka dessa situationer är.

Av ett dokument som bolaget i sitt yttrande benämner *Regler och riktlinjer till personal avseende penningtvätt* och som inleds med ett avsnitt *6.3 Lagen om penningtvätt och finansiering av terrorism* framgår dock följande. När försäljning sker till någon som betalar med högre summor kontanter är bolaget skyldigt att ställa frågor till kunden. Bolaget behöver då fråga kunden om vart pengarna kommer ifrån. I dokumentet anges vidare att om inte betalningen känns 100 % legitim ska bolaget istället be kunden betala med kort eller göra en bankinsättning. Utöver att ställa muntliga frågor ska bolaget även följa bestämda rutiner som gäller när (1) en transaktion motsvarar kontant betalning 5 000 euro eller mer; (2) en transaktion som understiger 5 000 euro kontant betalning men som kan antas ha samband med en eller flera transaktioner, som tillsammans uppgår till 5 000 euro eller mer. Om någon av dessa situationer uppstår ska bolagets rutiner följas, vilket innebär att alla uppgifter som finns i den blankett som finns i pärmen *"Kontanthanteringslagen"* ska fyllas i och identitetskontroll ska upprättas.

Med beaktande av att bolagets policy och dokumentet med regler och riktlinjer inte hänvisar till varandra kan Länsstyrelsen inte bedöma om dessa är avsedda att komplettera varandra eller läsas separat. Det är därför inte möjligt att bedöma om situationer som kräver kundkännedom ska utläsas av dokumentet med regler och riktlinjer.

I bolagets policy anges vidare vilka svenska identitetshandlingar som kan användas vid kontroll av kundens identitet. Kontrollen av identiteten hos den som saknar svensk identitetshandling ska utföras genom pass eller annan identitetshandling som visar medborgarskap och är utfärdad av en myndighet eller en annan behörig utfärdare. Uppgift om att identitetshandling ska utvisa ett fotografi av den fysiska personen saknas. Vidare anges att om kunden saknar identitetshandling ska bolaget kontrollera identiteten genom andra tillförlitliga dokument och kontroller enligt bolagets fastställda rutiner. Någon beskrivning av de rutiner som bolaget hänvisar till återfinns inte i handlingarna som bolaget gett in, varför Länsstyrelsen bedömer att sådana inte funnits i bolaget.

Av bolagets policy framgår även hur bolaget ska kontrollera [redacted]. Det anges bland annat att uppgifterna ska kontrolleras mot externa register, intyg, annan dokumentation eller motsvarande. Dock saknas en redogörelse för vilka externa register, intyg, annan dokumentation eller motsvarande som ska användas vid en sådan kontroll.

Inte heller anges hur de kontrollåtgärder som utförs av [redacted], dokumenteras. En uppgift om att en kopia av [redacted] pass eller annan [redacted] identitetshandling alltid ska bevaras är inte tillräckligt för att

uppfylla kraven i penningtvättsregelverket. Bolaget är skyldigt att vid kontroll av kundens identitet dokumentera kontrollen på ett föreskrivet sätt samt tillse att det av det bevarade dokumentationen framgår när kontrollen utfördes.

I policyn vad gäller [redacted] anges även att förenklade kundkännedomsåtgärder tillämpas om bolaget bedömer att risken för penningtvätt är låg. Någon beskrivning om hur bedömning av risken sker återfinns inte i den nu aktuella policyn.

Av dokumentet med regler och riktlinjer framgår däremot att bolaget bedömer att normala transaktioner där betalning sker med kontantbelopp under motsvarande 5 000 euro eller med kreditkort förknippas med låg risk och att inga kontroller av identitet krävs om inte misstanke föreligger från säljaren. I denna del hänvisar dokumentet även till ett avsnitt *6.3.3* som återfinns i samma dokument och där det bland annat anges att bolaget ska be kunden att betala med kort eller göra en bankinsättning om inte betalningen känns 100 % legitim. Hur en bedömning om vad som avses med en normal transaktion sker framgår inte av dokumentet. Inte heller anges det hur bolaget identifierar att betalningen inte är 100 % legitim. I nämnda dokumentet återges även omständigheter som tyder på låg respektive hög risk som framgår direkt av penningtvättslagen. Som framgått ovan, kan Länsstyrelsen i övrigt inte bedöma om policyn och dokumentet med regler och riktlinjer är avsedda att komplettera varandra eller läsas separat.

Vad gäller kunder som är [redacted] anges det i policyn att bolaget ska kontrollera identiteten hos en [redacted] genom ett [redacted] eller göra motsvarande kontroll mot externa register. Policyn saknar en uppgift om vad som avses med motsvarande behörighetshandlingar eller vilka externa register som kontrollen kan utföras mot. Bolagets policy saknar även en uppgift om hur [redacted] ska kontrolleras och hur samtliga kontrollåtgärderna ska dokumenteras. Vad gäller kontrollen av identitet på den [redacted] hänvisas till det som framgår gällande kontroll av [redacted].

Av bolagets policy framgår [redacted] ska kontrolleras. Även här saknas det dock en uppgift om vad som avses med motsvarande handlingar samt vilka externa register som kontroller kan utföras mot. Inte heller framgår hur de kontrollåtgärder som utförts av [redacted] dokumenteras.

I policyn anges att den verkliga huvudmannens identitet ska kontrollers vid situationer som kräver kundkännedom. Dock framgår det inte vilka dessa situationer är eller hur kontrollen av om kunden har en verklig huvudman ska utföras. Av dokumentet med regler och riktlinjer framgår att bolaget, vid situationer där risken för penningtvätt inte är låg och som då kräver kundkännedom, ska kontrollera den verkliga huvudmannens identitet. Därefter anges omständigheter som tyder på en låg respektive hög risk och som framgår direkt av penningtvättslagen. I policyn anges även att bolaget ska skaffa tillförlitliga och tillräckliga uppgifter genom externa register, relevanta uppgifter

från kunden eller genom andra uppgifter som bolaget tagit del av. Det framgår dock inte vad som avses med tillförlitliga, tillräckliga och relevanta uppgifter eller vilka dessa är samt vilka externa register som kontrollen av verklig huvudman kan utföras mot.

Information som framgår av dokumentet *Regler och riktlinjer till personal avseende penningtvätt* överensstämmer i övrigt med vad som angetts i policyn avseende kunder som är [redacted], samt om kontroll av verkliga huvudmän.

Av policyn framgår det inte om eller hur kontroll av om kunden eller företrädaren för kunden är att betrakta som politiskt exponerad person (PEP), nära anhörig eller känd medarbetare till PEP sker. Inte heller framgår det om och i så fall hur det kontrolleras om kunden är etablerad i ett land som av Europeiska kommissionen identifierats som ett högrisktredjeland.

Den nämnda policyn saknar även en uppgift om bolaget i vissa fall vidtar skärpta kundkännedomsåtgärder och vad sådana åtgärder utgörs av för kontroller.

I dokumentet *Regler och riktlinjer till personal avseende penningtvätt* anges dock att om kunden har en politiskt utsatt ställning och bor utomlands krävs att skärpta åtgärder för kundkännedom ska vidtas. VD ska informeras om kunden svarar ja på frågan om denne är en person i politiskt utsatt ställning. VD beslutar om vilken åtgärd som ska vidtas. Av det aktuella dokumentet framgår dock inte vad en person i politiskt utsatt ställning är och hur en bedömning om huruvida kunden är att anse som PEP görs. Inte heller framgår det vilka åtgärder som utgör bolagets skärpta kundkännedomsåtgärder. Vidare saknar dokumentet en uppgift om och i så fall hur bolaget kontrollerar om kunden är etablerad i ett land som av Europeiska kommissionen identifierats som ett högrisktredjeland.

Dokumentet saknar även en uppgift om bolaget i vissa fall vidtar skärpta kundkännedomsåtgärder och vad sådana åtgärder utgörs av för kontroller. Uppgiften om att bolaget ställer muntliga frågor om pengarnas ursprung och att kunden ombes att fylla i en blankett som finns i pärmen *"Kontanthanteringslagen"* bedöms inte vara tillräckligt för att motverka den höga risk som kan förknippas med kundrelationen. Detta beaktande av att kunden i nämnda blankett (nedan mall om pengarnas ursprung) endast ska fylla i vem inbetalaren är, ange "huvudman om ej inbetalare", nationalitet, identitetshandling, ursprung av kontanta medel, syfte med transaktion och belopp. Bolaget bedöms således inte uppfylla krav på särskilt omfattande kontroller, bedömningar och utredningar som ska göras då kundrelationen förknippas med hög risk eller vid andra situationer då skärpta kundkännedomsåtgärder ska vidtas.

Av avsnittet *Fortlöpande uppföljning av affärsförbindelser* i policyn framgår att bolaget ska ha ett elektroniskt system eller en manuell rutin för att löpande följa upp affärsförbindelser. Det framgår dock inte vilket av alternativen, om något, som bolaget använder sig av i verksamheten. I vart fall har ingen manuell rutin getts in i ärendet. Vidare framgår det att bolaget ska uppdatera sin kännedom om kunden genom att vidta de åtgärder som krävs om en kund ingår avtal om ytterligare produkter eller tjänster inom en affärsförbindelse och detta innebär en

avvikelse från vad tidigare är känt om kunden. Någon beskrivning om hur information om affärsförbindelsens syfte och art inhämtas vid ingående av en affärsförbindelse med en kund återfinns inte policyn. Inte heller anges det hur avvikelser upptäcks eller vilka kontroller som då utförs. Av dokumentet regler och riktlinjer framgår endast att säljaren ska löpande följa upp affärsförbindelser. Ovan beskriven information saknas alltså även i detta dokument.

Under platsbesöket uppgav bolaget sammanfattningsvis följande om bolagets åtgärder för kundkännedom. Vid varje köp får bolagets kunder en mall där de bland annat skriver sitt namn, personnummer och adress. Säljaren utför därefter en identitetskontroll genom att ta Id-kort eller pass. Bolaget har inte någon annan rutin än att identitetskontroll utförs i samband med köpet. Alla uppgifter från mallen skrivs in i bolagets CRM-system och kundens namn anges även på certifikatet för produkten. Om kunden inte vill fylla i alla uppgifter enligt mallen p.g.a. stöldrisk har denne möjlighet att vägra. Dock kan en sådan vägran innebära att kunden inte får köpa vissa typer av klockor. Bolaget har inte samma förhållningssätt vad gäller [redacted] jämfört med [redacted]. Detta eftersom de uppgifter som efterfrågas i mallen inte är lika intressanta då kunden är [redacted]. Enligt bolaget betalar [redacted] dessutom nästan aldrig kontant. [redacted]. Det förekommer [redacted]. Det förekommer även [redacted]. Eftersom [redacted] är det enligt bolaget svårt att utföra identitetskontroll. Bolaget har generellt få kunder som vill ha [redacted]

Bolaget har även angett att kundernas köp noteras i ett CRM-system på kundens specifika kundkort. Bolaget kan se kundens historiska köp i kundkortet. Bolaget kan även se om kunden har handlat i en annan butik som tillhör bolaget. Detta gäller dock inte bolagets [redacted] som inte får ett specifikt kundkort.

Bolaget uppgav att kontroll av om kunden har en verklig huvudman ibland görs i samband med betalprocessen beroende på vilken klocka som köps.

Vidare uppgav bolaget att samma kundkännedomsåtgärder vidtas oavsett vem kunden är och vilka risker kundrelationen medför. Frågor om någon kund eller företrädare för kunden är att betrakta som PEP, nära anhörig eller känd medarbetare till en PEP ställs av bolaget till kunder som betalar kontant. I de fall kunden är en PEP har bolaget inga rutiner och riktlinjer för skärpta kundkännedomsåtgärder.

Som det fick förstås under platsbesöket gör bolaget ingen bedömning av om en kund kommer från ett högrisktredjeland. För det fall kunden uppger att produkten ska exporteras utomlands kan frågan om till vilket land som export ska ske ställas. Bolaget har dock i sitt yttrande över protokollet anfört att frågan om högriskland behandlas inom ramen för bolagets policy där det framgår att säljaren måste ha god kundkännedom. Vidare har bolaget i sitt yttrande uppgett att det av policyn framgår vilka omständigheter som tyder på låg respektive hög risk där kundens hemvist explicit benämns i relation till landet den bor i och att exempel läggs fram

på högriskländer. Som framgått tidigare, bedömer Länsstyrelsen att enkom återge sådana omständigheter som framgår direkt av penningtvättslagen inte är tillräckligt. Bolaget bedöms således inte ha någon rutin för kontroll av om kunden kommer från högrisktredjeland. De exempel som enligt bolaget läggs fram på högrisktredjeländer återfinns inte i handlingar som getts in. Oavsett detta framgår det inte av handlingarna som getts in hur kontrollen av om kunden är etablerad i ett högrisktredjeland utförs.

Bolaget uppgav under platsbesöket att de efterfrågar medels ursprung vid försäljning av varor mot kontant betalning över 5 000 euro. Kunden får då fylla i ett formulär (nedan mall om pengarnas ursprung). Uppgifterna ur denna mall dokumenteras inte i kundens kundkort. Bolaget uppgav att dessa formulär sparas i en pärm. På frågan om kontanternas ursprung svarar kunden vanligtvis att denne har [redacted]. Bolaget försöker att göra en bedömning i varje enskilt fall genom att ställa ytterligare frågor utifrån känslan kring kundrelationen. Bolaget gör dock inte någon rimlighetsbedömning kring huruvida kunden har möjlighet att spara det belopp som ska betalas kontant. Några kontroller avseende kundens ekonomiska situation görs inte heller.

Bolaget uppgav vidare att de inte har rutiner för att upptäcka återkommande kunder som handlar kontant under 5 000 euro men som vid sambandstransaktioner kan uppgå till motsvarande belopp. CRM-systemet stödjer inte eftersökningar utifrån betalmetod. Bolaget kan alltså inte på ett enkelt sätt se om en kund har betalat kontant vid upprepade tillfällen. Återkommande kunder ska kontrolleras men dessa kontroller sker inte. De återkommande kunderna identifieras genom att säljarna pratar sinsemellan då systemet inte har någon funktion som uppmärksammar säljarna på att kunden är återkommande. Om säljaren vill veta om en viss kund är återkommande kan denne med hjälp av butikschef titta i kundkortet.

Bolaget uppgav under platsbesöket att kontant betalning som överstiger 10 000 kronor har stoppats efter att bolaget fått Länsstyrelsens föreläggande och att det nya förhållningssättet i bolaget avseende kontanter gällt från och med den 1 september 2019. Presentkort kan inte längre köpas mot kontant betalning vilket bolagets kunder hade möjlighet till förut.

Länsstyrelsen vill inledningsvis framhålla följande gällande det bolaget anfört om att kontanta transaktioner överstigande 10 000 kronor inte förekommer i verksamheten sedan den 1 september 2019. Av bolagets transaktionslista över samtliga kontanta transaktioner fram till och med den 30 september 2019 framgår att bolaget har tagit emot belopp överstigande 10 000 kronor vid [redacted] tillfällen under perioden den 1 september 2019 till och med den 30 september 2019. Det bolaget anfört om det nya gränsbeloppet som gällt från och med den 1 september 2019 tillmäts därför ingen betydelse i frågan om huruvida bolagets verksamhet omfattas av penningtvättsregelverket. Bolaget är dessutom fortsatt registrerat i Bolagetsverkets register mot penningtvätt.

Länsstyrelsen bedömer sammanfattningsvis att bolagets rutiner och riktlinjer för kundkännedom är bristfälliga. Rutinerna och riktlinjerna ska vara begripliga,

situationsanpassade och tillämpbara så att bolaget och i förekommande fall dess anställda ska ha kännedom om vilka åtgärder som ska vidtas i olika situationer. Rutinerna och riktlinjerna ska användas för att hantera och motverka de risker för penningtvätt och finansiering av terrorism som bolaget har identifierat i sin allmänna riskbedömning.[29] Länsstyrelsens bedömning är att bolagets rutiner och riktlinjer för kundkännedom inte uppfyller kraven enligt penningtvättsregelverket i någon del.

Stickprovskontroll

Länsstyrelsen har under platsbesöket även genomfört stickprovskontroll genom att fullständig dokumentation av kundkännedomsåtgärder begärts avseende [redacted] transaktioner, varav [redacted] avser namngivna kunder och [redacted] avser transaktioner där kundens namn inte framgår av den transaktionslista för perioden den 1 augusti 2017 till och med den 30 september 2019 som bolaget gett in i ärendet. Bolaget har i samband med överlämnande av begärd dokumentation uppgett bland annat följande.

Vissa transaktioner saknar namn då bolaget har kunder som inte har några egna kundkort i bolagets CRM-system. Dessa kunder benämner bolaget för generiska kunder. Någon identitetskontroll utförs inte på en så kallad generisk kund. Som ett exempel på generisk kund anges [redacted]. Bolaget uppger även att utgångspunkten har varit att kontanta köp under 5 000 euro, d.v.s. [redacted] kronor, varit "säkra" betalningar som bolaget ansett inte har krävt kundkännedomsåtgärder m.m.

Utöver de [redacted] transaktioner där begärd dokumentation har överlämnats under platsbesöket tog Länsstyrelsen stickprovskontroll på [redacted] transaktioner där kundens namn saknas i den av bolaget ingivna transaktionslistan och på [redacted] namngivna kunder. I de fall ytterligare transaktioner fanns på kunden skulle även dessa ges in. Bolaget inkom med begärd dokumentation den 9 januari 2020. Sammanställning av samtliga [redacted] granskade transaktioner (inklusive tillhörande transaktioner) framgår av *bilaga 2*.

Länsstyrelsen har således begärt dokumentation av sammanlagt [redacted] transaktioner där belopp som betalats kontant uppgått till [redacted] – [redacted] kronor och där kundens namn saknats i transaktionslistan. Länsstyrelsen konstaterar, efter genomgång av handlingar som getts in, att [redacted] av de [redacted] transaktionerna avser tjänst (reparation) vilket inte omfattas av penningtvättsregelverket. Med beaktande av detta har dessa transaktioner inte tagits med vid bedömningen.

Vid Länsstyrelsens granskning av de [redacted] transaktioner där kundens namn har saknats i transaktionslistan har det framkommit följande. Del-/betalning kontant som härrör sig från de [redacted] transaktionerna uppgår sammanlagt till ca [redacted] kronor. Det totala fakturerade beloppet går inte att fastställa med anledning av att del-/betalning har skett med presentkort samt antalet transaktioner där bolaget inte märkt köpet med kundens namn. Bolaget har i sin redogörelse till Länsstyrelsen angett kundens namn endast i [redacted] av [redacted] fall vilket innebär att [redacted] transaktioner inte är märkta med kundens namn. Belopp som betalats kontant i dessa [redacted] fall uppgår

[29] Prop. 2016/17:172 s. 212 ff.

till [redacted] – [redacted] kronor per köptillfälle och det totala fakturerade beloppet uppgår till [redacted] – [redacted] kronor per köptillfälle. Sammanlagt har dessa för Länsstyrelsen okända kunder handlat för ca [redacted] kronor kontant. I samtliga [redacted] fall har köpet registrerats på ett så kallat generiskt kundkort med kundnummer [redacted] eller [redacted] där inga kunduppgifter i regel framgår.

Granskningen av samtliga [redacted] transaktioner visar även att bolaget, i vissa fall, har registrerat transaktionen på generiskt kundkort trots att kunden haft ett eget kundkort i CRM-systemet. Kundens namn i dessa fall transaktionen har registrerats på ett generiskt kundkort framgår av underlaget som bolaget gett in i pdf-format där filen har namngetts efter transaktionsdatum och kundnamn som för övrigt inte framgår av själva fakturan. Bolaget har dessutom i vissa fall gett in kundkort på samma kunder vars transaktioner har registrerats på generiska kort, d.v.s [redacted] eller [redacted], och där kundens namn inte framgår direkt av underlaget.

I [redacted] av [redacted] fall har kunden i fråga handlat ett presentkort kontant och i [redacted] fall har delbetalning med presentkort skett vid köptillfället. Granskningen visar dessutom att [redacted] av de kunder som bolaget angett namn på har utfört ytterligare transaktioner hos bolaget. I de flesta fall rör det sig om köp av eller betalning med presentkort.

Som det får förstås har bolaget således ansett att samtliga [redacted] transaktioner varit ”säkra” då det enstaka kontanta beloppet per köptillfälle understigit motsvarande 5 000 euro. För sammanställning av [redacted] granskade transaktioner, se *bilaga 3*.

Vidare har bolaget enligt egen uppgift genomfört [redacted] transaktioner där del-/betalning kontant vid köptillfället uppgår till motsvarande 5 000 euro eller mer. Länsstyrelsen har inom ramen för stickprovskontroll av de [redacted] transaktionerna med namngiven kund i transaktionslistan granskat samtliga [redacted] transaktioner. Den kontanta del-/betalning uppgår till [redacted] – [redacted] kronor per köptillfälle och det totala fakturerade beloppet uppgår till [redacted] – [redacted] kronor per köptillfälle. Det sammanlagda beloppet som betalats kontant uppgår till ca [redacted] kronor. Det totala fakturerade beloppet uppgår till ca [redacted] kronor. I samtliga [redacted] fall består dokumentation av något/några av följande dokument: en kopia på identitetshandling, ifylld mall om pengarnas ursprung, underlag för taxfree, värderingsintyg. [redacted] kunderna har utfört ytterligare transaktioner.

Länsstyrelsen bedömer, utifrån den dokumentation som lämnats in för respektive transaktion, att bolaget inte i något av dessa [redacted] fall har vidtagit sådana åtgärder som krävs för att uppnå tillräcklig kundkännedom enligt penningtvättsregelverket. Att endast ta en kopia på identitetshandling och få en ifylld mall där frågan om bland annat pengarnas ursprung besvaras är inte tillräckligt för att hantera den risk som bolagets kundrelationer kan förknippas med. Vad gäller dokumentation som utgörs av underlag för taxfree och värderingsintyg konstaterar Länsstyrelsen att dessa inte har upprättats/sparats av bolaget i syfte att uppnå kraven enligt penningtvättsregelverket utan för andra ändamål. Därtill bedömer Länsstyrelsen, utifrån att bolaget har kontantintensiva kunder och produkternas art, att risken

som kan förknippas med kundrelationer bedöms vara hög. Bolaget är därför skyldigt att vidta skärpta kundkännedomsåtgärder, i vart fall i fråga om de [redacted] transaktioner. Att bolaget enligt egna uppgifter vidtar samma åtgärder oavsett vem kunden är och vilka risker kundrelationen medför samt att bolaget helt saknar rutiner och riktlinjer för skärpta kundkännedomsåtgärder, bedömer Länsstyrelsen vara uppseendeväckande. Sammanställning av samtliga [redacted] transaktioner framgår av *bilaga 4.*

Vad gäller granskning av återstående [redacted] transaktioner där kundens namn anges i transaktionslistan och där det kontanta beloppet vid köptillfället inte uppgår till motsvarande 5 000 euro gör Länsstyrelsen följande bedömning. Länsstyrelsen konstaterar att en av dessa transaktioner avser tjänst (reparation) vilket inte omfattas av penningtvättsregelverket och därför inte tas med vid bedömningen. Bolaget har, som det får förstås, ansett att övriga [redacted] transaktioner varit "säkra" då det enstaka kontanta beloppet per köptillfälle understigit motsvarande 5 000 euro. Länsstyrelsen konstaterar dock att kunder i vissa fall har handlat vid fler än ett tillfälle och som redovisats av bolaget. Efter granskning av samtliga handlingar i ärendet konstaterar Länsstyrelsen även att ett stort antal sambandstransaktioner förekommer i verksamheten. Dock kan det exakta antalet sambandstransaktioner inte fastställas då bolaget, som framgått tidigare, inte har märkt [redacted] av [redacted] granskade transaktioner med kundens namn där beloppet i sig understiger gränsvärdet motsvarande 5 000 euro. Med beaktande av detta samt det att bolaget i vissa fall har registrerat köpet på generiskt kort istället för kundens eget kundkort i CRM-systemet bedömer Länsstyrelsen att det kan antas att det finns betydligt fler transaktioner som bolaget inte märkt med kundens namn men som genomförts av de nu [redacted] namngivna kunderna. För sammanställning av [redacted] granskade transaktioner, se *bilaga 5.*

Länsstyrelsen bedömer följaktligen att det av bolaget valda förfaringssättet, registrering på olika kundkort, möjligheten att handla presentkort kontant i kombination med att alla köp under 5 000 euro behandlats som "säkra" betalningar, inneburit att situationer som kräver kundkännedomsåtgärder[30], enligt bolagets bedömning, inte uppkommit i verksamheten.

Bolaget har således genom att inte registrera samtliga köp som gjorts av kunden på kundens kundkort inte identifierat sambandstransaktioner och vidtagit kundkännedomsåtgärder. Inte heller har bolaget vidtagit kundkännedomsåtgärder i de fall då en affärsförbindelse, utifrån antalet transaktioner med kunden samt belopp som betalats kontant, har etablerats.

Länsstyrelsen bedömer även att det av bolaget valda förfaringssättet möjliggör systematiskt kringgående av att sådana situationer då bolaget är skyldigt att vidta kundkännedomsåtgärder enligt penningtvättsregelverket uppstår, i synnerhet i de fall då det kontanta beloppet i sig inte uppgår till gränsbeloppet. Länsstyrelsen har genom sin granskning dessutom uppmärksammat att det i flera fall förefaller röra sig om att den kontanta betalningen har av bolaget medvetet delats upp i flera betalningar för att det enstaka beloppet inte skulle uppgå till motsvarande 5 000

[30] 3 kap. 6 § penningtvättslagen.

euro. Detta främst med beaktande av nummerordning på granskade fakturor i kombination med att bolaget, enligt egen uppgift, ansett att alla betalningar under gränsbeloppet är "säkra", d.v.s. inte kräver några åtgärder för kundkännedom.

Länsstyrelsen bedömer även, utifrån genomförd granskning av kundakter och transaktioner, att bolagets kunder regelmässigt har utnyttjat möjligheten att erlägga flera kontanta betalningar understigande gränsbeloppet men som tillsammans uppgår till ett belopp som överstiger gränsbeloppet. Granskningen visar att bolagets kunder särskilt har utnyttjat möjligheten att handla presentkort mot kontant betalning understigande gränsvärdet för att därefter lösa in flera presentkort vid ett och samma köptillfälle, i vissa fall i kombination med ytterligare kontantbetalning. Detta har varit eller i vart fall borde, enligt Länsstyrelsens mening, ha varit känt för bolaget då det i [redacted] av sammanlagt [redacted] granskade transaktioner rör sig om köp av eller betalning med presentkort.

Länsstyrelsen bedömer alltså att bolaget har insett eller borde ha insett att det i vissa fall varit fråga om sambandstransaktioner, varför bolaget varit skyldigt att vidta åtgärder för att uppnå tillräcklig kundkännedom då det sammanlagda beloppet uppgått till motsvarande 5 000 euro. Inte i något av de granskade fall har bolaget vidtagit kundkännedomsåtgärder när det varit fråga om sambandtransaktioner. Inte heller har bolaget vidtagit åtgärder för kundkännedom som krävs vid etablering av affärsförbindelser med sina kunder samt dokumenterat dessa i enlighet med kraven i penningtvättsregelverket.

Därtill har bolaget i strid med bestämmelser i fjärde kapitlet penningtvättslagen ansett att alla betalningar understigande gränsbeloppet, d.v.s. [redacted] kronor, är att anse som "säkra" betalningar. Kontanthandlare som omfattas av penningtvättsregelverket ska dock agera på misstanke om penningtvätt eller finansiering av terrorism vid kontanttransaktioner som understiger 5 000 euro samt vid betalningar som sker på annat sätt än med kontanter. Bolaget är således skyldigt att vidta skärpta kundkännedomsåtgärder och andra nödvändiga åtgärder vid alla kundkontakter när det finns misstankar om penningtvätt och finansiering av terrorism. Detta gäller oavsett de undantag eller beloppsbegränsningar som i övrigt gäller för kontanthandlare.

Av bolagets transaktionslista avseende samtliga kontanta transaktioner för perioden den 1 augusti 2017 till och med den 30 september 2019 framgår att bolaget har genomfört [redacted] transaktioner där belopp som betalats kontant uppgår till just [redacted] kronor, d.v.s. det belopp som bolaget uppgett som "säker" betalning under platsbesöket. Länsstyrelsen bedömer därför att bolaget har kontantintensiva kunder som handlar för kontanta belopp som just understiger gränsvärdet. Även detta borde, enligt Länsstyrelsens mening, vara känt för bolaget.

Därtill har bolaget genomfört bland andra följande kontanta transaktioner: [redacted] transaktioner á [redacted] kronor, [redacted] transaktioner á [redacted] kronor, [redacted] transaktioner á [redacted] kronor, [redacted] transaktioner á [redacted] kronor, [redacted] transaktioner á [redacted] kronor, [redacted] transaktioner á [redacted] kronor, [redacted] transaktioner á [redacted] kronor och [redacted] transaktioner á [redacted] kronor. Sammanlagt har ca [redacted] transaktioner

genomförts som uppgår till [redacted] – [redacted] kronor och där det sammanlagda beloppet uppgår till ca [redacted] kronor.

En sammanställning av de granskade kundakterna och tillhörande transaktionerna framgår, som tidigare angetts, av *bilaga 2*.

Granskning av utvalda kundakter

Länsstyrelsen vill dock särskilt framföra följande gällande ett antal kunder. Länsstyrelsen bedömer att samtliga nedan granskade kundrelationer förknippas med hög risk för penningtvätt och finansiering av terrorism vilket innebär att skärpta kundkännedomsåtgärder är nödvändiga.

Kund [redacted]. Granskningen visar att kunden har genomfört en transaktion om [redacted] kronor där hela köpeskilling betalats kontant. Köpet har registrerats på det så kallade generiska kundkortet med kundnummer [redacted]. I fakturan anges som leverans- och fakturaadress "Kontantkund". Bolaget har som dokumentation av vidtagna kundkännedomsåtgärder gett in värderingsintyg. Av nämnda intyg framgår bland annat kundens namn, efternamn, adress och personnummer. Ytterligare dokumentation på vidtagna åtgärder för att uppnå tillräcklig kundkännedom har inte getts in varför Länsstyrelsen bedömer att sådan saknas i bolaget. Sammantaget är Länsstyrelsens bedömning att några åtgärder för att uppnå tillräcklig kundkännedom i enlighet med kraven i penningtvättsregelverket inte vidtagits avseende denna kund. Ändock har bolaget inte iakttagit förbud att genomföra enstaka transaktion om tillräcklig kundkännedom inte uppnåtts.

Kund [redacted]. Granskningen visar att kunden har genomfört [redacted] transaktioner under perioden den 28 mars 2018 till och med den 5 september 2019. Kunden har handlat kontant för sammanlagt [redacted] kronor under den nu aktuella perioden. Det totala beloppet som kunden har handlat för går inte att fastställa p.g.a. att del-/betalning skett med presentkort.

Datum	Belopp kontant	Totalt belopp	Kundnr. enl. fakturan	Övrigt

Under platsbesöket har bland annat följande framkommit avseende kundens transaktion som genomfördes den [redacted]. Kunden har ett kundkort och har legitimerat sig med ett [redacted]. Av kundkortet framgår kundnummer [redacted], namn och efternamn. Kundens adressuppgifter saknas i kundkortet. Kundnummer på kundkortet överensstämmer inte med det kundnummer [redacted] som finns på fakturan avseende transaktionen i fråga. På fakturan anges fakturaadress och leveransadress "Kontantkund". Av fakturan framgår att kunden har köpt en klocka för [redacted] kronor. Betalningen av köpeskillingen har skett genom att [redacted] kronor betalats med kort, [redacted] kronor genom "refund off", [redacted] kronor och [redacted] kronor har betalats kontant. Bolaget kan inte förklara varför den kontanta betalning som förefaller ha gjorts vid ett och samma tillfälle har delats upp i två poster på fakturan. Det sammanlagda belopp som har betalats kontant uppgår till [redacted] kronor [redacted]. Denna transaktion är utförd efter att bolaget den 1 september 2019 infört en policy om att kontant betalning inte får överskrida 10 000 kronor. Länsstyrelsen uppmärksammar även att kunden har legitimerat sig med [redacted] samtidigt som köpet har [redacted]. Bolaget kan inte ge förklaring kring Länsstyrelsens iakttagelser utifrån underlaget som gåtts igenom på plats. Länsstyrelsen får en kopia av kundens [redacted], kundkortet och fakturan i fråga.

Bolaget har därefter, den 9 januari 2020, gett in följande förklaring avseende denna transaktion. Kunden har den [redacted] köpt två presentkort kontant på [redacted] kronor respektive [redacted] kronor. Samma datum lägger kunden en handpenning på [redacted] kronor. Dessa används den [redacted] för köp av en klocka. På ett presentkort kvarstår ett saldo om [redacted] kronor. Köpen är inte märkta med kundens namn. Den [redacted] används balansen på presentkort för betalning av handpenning. Den [redacted] utnyttjas handpenning om [redacted] kronor och en kontantbetalning om [redacted] kronor erläggs för köp av klocka.

Länsstyrelsen konstaterar att de [redacted] transaktioner som kunden genomfört har registrerats på [redacted] olika kundnummer ([redacted]). Bolaget har anfört att vissa köp inte är märkta med kundens namn. Dock har bolaget inte redogjort för anledning till det valda förfaringssättet.

Som framgått tidigare, bedömer Länsstyrelsen att det av bolaget valda förfaringssättet möjliggör systematiskt kringgående av att sådana situationer då bolaget är skyldigt att vidta kundkännedomsåtgärder uppstår, d.v.s. då det

kontanta beloppet ensamt inte uppgår till gränsbeloppet. Bolaget har genom att inte registrera samtliga köp som gjorts av kunden på kundens kundkort således inte identifierat sambandstransaktioner.

Att kunden dessutom ena dagen, den [redacted], handlat två presentkort för [redacted] kronor kontant vardera och efterföljande dag, den [redacted], handlat ytterligare två presentkort för [redacted] kronor kontant vardera utan att bolaget har vidtagit några åtgärder för kundkännedom är enligt Länsstyrelsens mening anmärkningsvärt. Detta särskilt med beaktande av nummerordningen på fakturorna som visar att dessa köp har genomförts direkt efter varandra under respektive dag. Fakturaunderlaget visar även att de nu nämnda köpen har genomförts i en och samma butik. Kunden har alltså kunnat handla kontant hos bolaget för [redacted] kronor per dag utan att några kundkännedomsåtgärder vidtagits. På samma sätt genomförs även transaktioner som äger rum den [redacted].

Länsstyrelsen bedömer att bolaget har insett eller borde ha insett att majoriteten av bolagets transaktioner med denna kund har ett samband. Detta med beaktande av sammanställning över samtliga [redacted] transaktioner där det framgår att fler transaktioner borde ha föranlett bolagets agerande på grund av samband. Detta bekräftas även av bolagets redogörelse över vissa av kundens transaktioner som getts in den 9 januari 2020.

Länsstyrelsen bedömer även att bolaget utifrån antalet transaktioner och belopp som betalats kontant anses ha etablerat en affärsförbindelse med kunden.

Granskningen visar även att kunden har betalat sammanlagt [redacted] kronor med presentkort under perioden. Detta samtidigt som kunden har handlat presentkort för sammanlagt [redacted] kronor under motsvarande period. Med beaktande av antalet transaktioner där bolaget inte redovisat vem kunden är bedömer Länsstyrelsen att det kan finnas flera kontanta transaktioner varigenom kunden har införskaffat presentkort motsvarande differensen på [redacted] kronor.

Sammantaget bedömer Länsstyrelsen att bolaget inte har vidtagit de åtgärder som krävs för att uppnå tillräcklig kundkännedom, d.v.s. skärpta kundkännedomsåtgärder för att bolaget ska kunna hantera risken med kundrelationen i fråga. Omständigheterna i ärendet talar även för att bolaget borde ha utrett de nu aktuella transaktionerna som misstänkta eller avvikande genom att skärpta åtgärder för kundkännedom och andra nödvändiga åtgärder vidtas för att kunna göra en bedömning om avvikelser eller misstankar kan avfärdas eller inte. Bolaget har trots bristande kundkännedom genomfört samtliga transaktioner i strid med förbud som gäller enligt penningtvättsregelverket.

Kund [redacted]. Kunden har genomfört en transaktion om [redacted] kronor den [redacted] där hela beloppet betalades kontant. Under platsbesöket uppgav bolaget att kunden är en så kallad generisk kund som inte har något kundkort i CRM-systemet. Bolaget har inte kundkort på [redacted]. Av fakturan framgår att kunden med kundnummer [redacted] har köpt en klocka och betalat hela köpeskilling, d.v.s. [redacted] kronor, kontant. I fakturan anges som fakturaadress och leveransadress "Tax free". Kunden har fyllt i mallen om pengarnas ursprung

som bolaget har sparat. Som medels ursprung uppgav kunden [redacted]. Något underlag som styrker att pengarna kommer från [redacted] finns inte dokumenterat. Bolaget uppgav att ytterligare kundkännedomsåtgärder inte har vidtagits i detta fall p.g.a. beloppets storlek. En kopia av kundens pass och faktura samt ifylld mall om pengarnas ursprung har under platsbesöket överlämnats till Länsstyrelsen.

Länsstyrelsens bedömning är att de av bolaget vidtagna kundkännedomsåtgärder med beaktande av risken som kan förknippas med kundrelationen inte är tillräckliga. Av dokumentationen över utförd identitetskontroll framgår dessutom inte när kontrollen av kundens identitet har utförts. Bolaget har inte heller på något sätt kontrollerat pengarnas ursprung. Den kontanta betalningen är hög i förhållande till gränsbeloppet motsvarande 5 000 euro eller mer. Att i sådant fall enkom utföra identitetskontroll, ta en kopia på identitetshandling och fråga om pengarnas ursprung bedömer Länsstyrelsen inte vara tillräckligt. Ändock utfördes denna transaktion i strid med förbud enligt penningtvättsregelverket.

Kund [redacted]. Granskningen visar att kunden har genomfört [redacted] transaktioner under perioden den 24 januari 2019 till och med den 29 april 2019. Kunden har handlat kontant för sammanlagt [redacted] kronor. Det totala beloppet som kunden har handlat för går inte att fastställa p.g.a. att del-/betalning skett med presentkort.

Datum	Belopp kontant	Totalt belopp	Kundnr. enl. fakturan	Övrigt

Kunden har, såvitt det är känt för Länsstyrelsen, inget kundkort i bolagets CRM-system. Samtliga transaktioner har genomförts i en och samma butik och registrerats på de så kallade generiska kundkort med kundnummer [redacted] och [redacted]. Detta innebär att ingen av de [redacted]saktionerna är märkta med kundens namn på fakturan. I fakturan avseende köp av presentkort anges som leverans- och fakturaadress "Kontantkund" medan vid köp av varor "Tax free".

Granskningen visar att kunden har genomfört [redacted] kontanta transaktioner för sammanlagt belopp om [redacted] kronor den [redacted]. Av nummerordningen på fakturorna att bedöma har [redacted] utförts direkt efter varandra. Dagen därefter, den [redacted], har kunden genomfört ytterligare en kontanttransaktion om [redacted] kronor. Vidare har kunden den [redacted]

genomfört ytterligare [redacted] kontanta transaktioner om sammanlagt [redacted] kronor. Även här visar nummerordningen på fakturorna som getts in att [redacted] transaktionerna har utförts direkt efter varandra. Sammantaget har bolaget tagit emot [redacted] kronor kontant inom en vecka utan att några kundkännedomsåtgärder vidtagits för att uppnå tillräcklig kundkännedom. Ändock har samtliga ovan nämnda transaktioner genomförts.

Kunden har därefter, den [redacted], handlat hos bolaget för [redacted] kronor varav [redacted] kronor betalats med presentkort. Enligt bolagets egna uppgifter har två presentkort som köpts den [redacted] utnyttjats vid detta köp. Några kundkännedomsåtgärder har inte vidtagits av bolaget vid detta köptillfälle heller.

Kunden har återigen den [redacted] handlat hos bolaget för [redacted] kronor varav [redacted] kronor betalas med presentkort. Enligt bolagets egna uppgifter har tre presentkort från den [redacted] utnyttjats vid detta köp. Vid detta köptillfälle tar bolaget en kopia på kundens identitetshandling där det antecknas datum och, som det får förstås, kundens e-post. Någon ytterligare dokumentation på genomförda kundkännedomsåtgärder har inte getts in i ärendet, varför Länsstyrelsen bedömer att sådan inte finns hos bolaget.

Länsstyrelsen bedömer att bolaget även i detta fall har insett eller borde ha insett att de nu aktuella transaktionerna har ett samband, varför bolaget varit skyldigt att vidta åtgärder för att uppnå tillräcklig kundkännedom. Detta särskilt med beaktande av att nummerordningen på fakturor visar att vissa transaktioner har genomförts direkt efter varandra. Samtliga transaktioner har dessutom genomförts i en och samma butik.

Länsstyrelsen bedömer även att bolaget utifrån antalet transaktioner och belopp som betalats kontant har etablerat en affärsförbindelse med kunden. Även i sådana fall är bolaget skyldigt att vidta åtgärder för att uppnå tillräcklig kundkännedom.

Granskningen visar även att kunden har betalat sammanlagt [redacted] kronor med presentkort under perioden. Detta samtidigt som kunden har handlat presentkort för sammanlagt [redacted] kronor under motsvarande period. Med beaktande av antalet transaktioner där bolaget inte redovisat vem kunden är bedömer Länsstyrelsen, även i detta fall, att det kan finnas flera kontanta transaktioner varigenom kunden har införskaffat presentkort motsvarande differensen på [redacted] kronor.

Sammantaget bedömer Länsstyrelsen att bolaget inte har vidtagit de åtgärder som krävs för att uppnå tillräcklig kundkännedom, d.v.s. skärpta kundkännedomsåtgärder för att bolaget ska kunna hantera risken med kundrelationen. Omständigheterna i ärendet talar även för att bolaget borde ha utrett de nu aktuella transaktionerna som misstänkta eller avvikande genom att skärpta åtgärder för kundkännedom och andra nödvändiga åtgärder vidtas för att kunna göra en bedömning om avvikelser eller misstankar kan avfärdas eller inte. Bolaget har trots bristande kundkännedom genomfört samtliga transaktioner i strid med förbud som gäller enligt penningtvättsregelverket.

Kund [redacted]. Granskningen visar att kunden har genomfört [redacted] transaktioner under perioden den 19 juni 2019 till och med den 5 oktober 2019. Kunden har handlat

kontant för sammanlagt [redacted] kronor. Det totala beloppet som kunden har handlat för går inte att fastställa p.g.a. att del-/betalning skett med presentkort.

Datum	Belopp kontant	Totalt belopp	Kundnr. enl. fakturan	Övrigt

Kunden har, såvitt det är känt för Länsstyrelsen, inget kundkort i bolagets CRM-system. Samtliga transaktioner har genomförts i en och samma butik och registrerats på de så kallade generiska kundkort med kundnummer [redacted] och [redacted]. Detta innebär att ingen av de [redacted] transaktionerna är märkta med kundens namn. I fakturan avseende köp av presentkort anges som leverans- och fakturaadress "Kontantkund" medan vid köp av varor "Tax free".

Granskningen visar att kunden har genomfört en kontanttransaktion om [redacted] kronor [redacted] och därefter, den [redacted], genomfört ännu en kontanttransaktion om [redacted] kronor. Kunden har även den [redacted] genomfört en kontanttransaktion om [redacted] kronor. Den [redacted] genomför kunden [redacted] kontanta transaktioner om [redacted] kronor vardera. Att bedöma av nummerordningen på fakturorna utförs dessa transaktioner direkt efter varandra. Kunden genomför vidare [redacted] transaktioner den [redacted] där betalning, enligt bolagets egna uppgifter, sker med de presentkort som framgår av sammanställningen ovan. Av fakturorna från den [redacted] framgår kundens namn och efternamn samt ett passnummer som enligt bolagets uppgifter är [redacted]. Någon dokumentation på vidtagna åtgärder för att uppnå tillräcklig kundkännedom har inte getts in i ärendet varför Länsstyrelsen bedömer att sådana saknas i bolaget.

Länsstyrelsen bedömer att bolaget även i detta fall har insett eller borde ha insett att de nu aktuella transaktionerna har ett samband, varför bolaget varit skyldigt att vidta åtgärder för att uppnå tillräcklig kundkännedom. Detta särskilt med beaktande av att nummerordningen på fakturorna visar att vissa transaktioner har genomförts direkt efter varandra. Samtliga transaktioner har dessutom genomförts i en och samma butik.

Länsstyrelsen bedömer även att bolaget utifrån antalet transaktioner och belopp som betalats kontant har etablerat en affärsförbindelse med kunden. Även i sådana fall är bolaget skyldigt att vidta åtgärder för att uppnå tillräcklig kundkännedom.

Sammantaget bedömer Länsstyrelsen att bolaget inte har vidtagit de åtgärder som krävs för att uppnå tillräcklig kundkännedom, d.v.s. skärpta

kundkännedomsåtgärder för att bolaget ska kunna hantera risken med kundrelationen. Omständigheterna i ärendet talar även för att bolaget borde ha utrett de nu aktuella transaktionerna som misstänkta eller avvikande genom att skärpta åtgärder för kundkännedom och andra nödvändiga åtgärder vidtas för att kunna göra en bedömning om avvikelser eller misstankar kan avfärdas eller inte. Bolaget har trots bristande kundkännedom genomfört samtliga transaktioner i strid med förbud som gäller enligt penningtvättsregelverket.

Slutsats

Länsstyrelsen bedömer sammanfattningsvis att bolaget inte uppfyller kraven enligt penningtvättsregelverket avseende rutiner och riktlinjer för kundkännedomsåtgärder. Inte heller uppfyller bolaget kraven på att vidta kundkännedomsåtgärder i praktiken.

Underlåtenheten att upprätta lagenliga rutiner och riktlinjer samt vidta kundkännedomsåtgärder, har, enligt Länsstyrelsens bedömning, medfört en ökad risk för att bolaget utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism och med hänsyn till de genomförda transaktionernas art och omfattning, att bolaget genom att inte vidta tillräckliga kundkännedomsåtgärder för såväl enstaka transaktioner som affärsförbindelser i vart fall möjliggjort penningtvätt och finansiering av terrorism. Länsstyrelsens bedömning är att bristerna rörande såväl underlåtenheten att upprätta rutiner som underlåtenheten i att vidta kundkännedomsåtgärder är synnerligen allvarliga. Det bolaget anfört i sin redogörelse den 9 januari 2020 ändrar inte Länsstyrelsens bedömning.

Länsstyrelsen bedömer även att bolaget inte har beaktat förbud mot att ingå och upprätthålla affärsförbindelser och att utföra enstaka transaktioner om bolaget inte har tillräcklig kännedom om kunden. Utredningen i ärendet visar att bolaget trots avsaknad av åtgärder för att uppnå tillräcklig kundkännedom inte har nekat ett enda köp som granskats. Bolaget har således upprätthållit samtliga affärsförbindelser och genomfört samtliga granskade transaktioner utan att ha uppnått tillräcklig kundkännedom. Överträdelser av detta förbud bedömer Länsstyrelsen vara av synnerligen allvarlig art.

Bolagets anställda och uppdragstagare

Gällande bestämmelser

Verksamhetsutövaren ska bland annat se till att anställda, uppdragstagare och andra som på liknande grund deltar i verksamheten och som utför arbetsuppgifter av betydelse för att förhindra att verksamheten utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism fortlöpande får relevant utbildning och information för att kunna fullgöra verksamhetsutövarens skyldigheter enligt penningtvättsregelverket.[31] Utbildningen och informationen ska utformas utifrån de risker som verksamhetsutövaren har identifierat i sin allmänna riskbedömning och ska anpassas efter de uppdateringar som görs av den allmänna riskbedömningen. Utbildningens innehåll och frekvens ska också anpassas utifrån

[31] 2 kap. 14 § penningtvättslagen.

de anställdas och uppdragstagarnas arbetsuppgifter och funktioner.[32] Verksamhetsutövaren ska dokumentera utbildningar som genomförs. Av dokumentationen ska det framgå vad utbildningen innehåller, namnen på deltagarna samt datumet för utbildningen.[33]

Verksamhetsutövaren ska ha rutiner och vidta de åtgärder i övrigt som behövs för att skydda anställda, uppdragstagare och andra som på liknande grund deltar i verksamheten från hot eller fientliga åtgärder till följd av att de fullgör verksamhetsutövarens skyldigheter enligt penningtvättsregelverket.

Verksamhetsutövaren får inte utsätta en anställd, en uppdragstagare eller någon annan som på liknande grund deltar i verksamheten för repressalier på grund av att denne har informerat om misstänkt penningtvätt eller finansiering av terrorism, internt eller till Polismyndigheten.[34]

Länsstyrelsens bedömning

Av handlingarna i ärendet, *Dokumentation beträffande utbildning av anställda*, framgår bland annat att bolaget under första delen av 2018 anlitade ett bolag för en genomgående preventiv insats, där regelverk och interna policys beträffande penningtvättslagen ingick.

Av bolagets *Policy mot penningtvätt* framgår att bolaget ska utbilda anställda i frågor som har att göra med penningtvätt. Bolaget ska säkerställa att anställda inom relevanta verksamhetsområden utbildas och löpande informeras om ändringar i regelverket samt nya trender och mönster som används samt metoder som kan användas vid penningtvätt.

Under platsbesöket uppgav bolaget att filmen "Rapportera misstänkt penningtvätt och finansiering av terrorism" har visats för de som berörs i verksamheten. Det senaste utbildningstillfälle var i januari 2018. Bolaget har en säkerhetschef som har möte med varje anställd och tillhandahåller utbildning inom ramen för insiderproblematik. I utbildningen ingår även information om penningtvätt och finansiering av terrorism. Bolaget uppger att utbildningen uppdateras vid fyra tillfällen per år. Bolagets handböcker och policys finns att ta del av för de berörda i verksamheten.

Länsstyrelsen konstaterar, efter genomgång av handlingarna i ärendet, att det av handlingarna inte kan utläsas om den utbildning och information som bolaget tillhandahåller omfattar relevanta delar av gällande penningtvättsregelverk. Någon dokumentation över utbildningstillfällen som genomförts har inte heller getts in i ärendet. Länsstyrelsen bedömer sammantaget att bolaget inte uppfyller kraven i penningtvättsregelverket vad gäller utbildning av anställda, uppdragstagare och andra som på liknande grund deltar i verksamheten och som utför arbetsuppgifter av betydelse för att förhindra att verksamheten utnyttjas för penningtvätt eller

---

[32] 2 kap. 8 § Länsstyrelsen i Stockholms läns föreskrifter (01FS 2018:55) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.
[33] 2 kap. 9 § Länsstyrelsen i Stockholms läns föreskrifter (01FS 2018:55) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.
[34] 2 kap. 15 § penningtvättslagen.

finansiering av terrorism. Bolaget har således inte vidtagit åtgärder för att motverka att verksamheten utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism.

Bolaget bedöms även sakna rutiner för fysiskt skydd och förbud mot repressalier. Av policyn framgår att bolaget ska identifiera och analysera vilka hot eller fientliga åtgärder som kan uppkomma mot anställda till följd av att de granskar eller rapporterar misstankar om penningtvätt. Vidare anges det att bolaget ska utreda incidenter som inträffar och använda kunskapen som erhålls för att uppdatera de rutiner som skyddar anställda samt vidta relevanta åtgärder i det enskilda fallet. Dock har några rutiner som bolaget ska ha för fysiskt skydd och förbud mot repressalier inte getts in i ärendet. Länsstyrelsen bedömer att det som framgår av policyn i denna del inte utgör en rutin för fysiskt skydd och förbud mot repressalier. Bolaget har alltså under den granskade perioden löpt ökad risk för att bli utnyttjad för penningtvätt och finansiering av terrorism genom att rutiner inte upprättats i denna del, inte heller har bolaget vidtagit de åtgärder som krävs enligt penningtvättsregelverket.

Övervakning och rapportering

Gällande bestämmelser

Verksamhetsutövaren ska ha dokumenterade rutiner och riktlinjer avseende övervakning och rapportering.[35] Verksamhetsutövaren ska övervaka pågående affärsförbindelser och bedöma enstaka transaktioner i syfte att upptäcka avvikande aktiviteter och transaktioner eller utan att vara avvikande antas ingå som ett led i penningtvätt eller finansiering av terrorism.[36] Skärpta kundkännedomsåtgärder och andra nödvändiga åtgärder ska vidtas vid avvikelser eller misstänkta aktiviteter eller transaktioner för att bedöma om det finns skälig grund att misstänka att det är fråga om penningtvätt eller finansiering av terrorism eller att egendom annars härrör från brottslig handling.[37] Verksamhetsutövaren får inte etablera en affärsförbindelse eller utföra en transaktion om det finns misstanke om att produkter kommer att användas för penningtvätt eller finansiering av terrorism.[38] Om det inte är möjligt att låta bli att utföra en misstänkt transaktion eller om ett avstående från att genomföra transaktionen sannolikt skulle försvåra utredningen får dock transaktionen genomföras.[39]

Om verksamhetsutövaren har skälig grund att misstänka penningtvätt eller finansiering av terrorism eller att egendom härrör från brottslig handling ska detta rapporteras till Polismyndigheten (Finanspolisen).[40]

Vidare ska verksamhetsutövaren på begäran av Polismyndigheten lämna alla uppgifter som behövs för en utredning om penningtvätt eller finansiering av

---

[35] 2 kap. 8 § första stycket penningtvättslagen.
[36] 4 kap. 1 § första stycket penningtvättslagen.
[37] 4 kap. 2 § penningtvättslagen.
[38] 3 kap. 2 § och 3 § första stycket penningtvättslagen.
[39] 3 kap. 3 § andra stycket penningtvättslagen.
[40] 4 kap. 3 § penningtvättslagen.

terrorism.[41] En verksamhetsutövare ska ha ett system för att snabbt och fullständigt kunna lämna uppgifter om huruvida verksamhetsutövaren under de senaste fem åren har haft en affärsförbindelse med en viss person och, om så skulle vara fallet, om förbindelsens art.[42] Systemet för uppgiftslämning ska vara strukturerat och sökbart.[43]

Det råder tystnadsplikt i fråga om bedömning som utförs, har utförts eller kommer att utföras enligt 2 §, eller att uppgifter har lämnats enligt 3 eller 6 §.[44]

Länsstyrelsens bedömning

Av bolagets *Policy mot penningtvätt*, avsnitt *Uppgifts- och granskningsskyldighet*, framgår att bolaget ska ha ett elektroniskt system eller en manuell rutin för att granska transaktioner. Det framgår dock inte om bolaget har ett elektroniskt system eller en manuell rutin. Något elektroniskt system har bolaget inte redogjort för i vare sig handlingar som getts in eller vid platsbesöket. Någon manuell rutin återfinns inte heller i de handlingar som getts in i ärendet.

Vidare framgår det att bolaget ska företrädesvis uppmärksamma transaktioner som kan anses innebära en särskild risk för penningtvätt. I rutinen anges att detta gäller i synnerhet komplicerade eller omfattande transaktioner och ovanliga transaktionsmönster som inte förefaller ha något ekonomiskt eller lagligt syfte. Någon beskrivning av hur de transaktioner som kan anses innebära en särskild risk för penningtvätt upptäcks och identifieras återfinns inte i policyn. Även en beskrivning för vad som avses med en omfattande transaktion eller ovanligt transaktionsmönster, hur sådana upptäcks och hanteras samt vilka åtgärder som i sådana fall ska vidtas saknas. Av nämnda policy framgår vidare att bolaget ska lämna de uppgifter som krävs enligt lag och på det sätt som anvisas till Polismyndigheten. Någon beskrivning av vilka uppgifter som ska lämnas eller hur detta ska ske återfinns dock inte i policyn.

Under platsbesöket uppgav bolaget att VD i första hand är ansvarig för övervakning och rapportering av misstänkta transaktioner. I andra hand ansvarar butikschefen. Bolaget har få, om än några, rapporterade incidenter internt. Det finns en incidentrapporteringsmall i verksamheten men enligt bolaget har inga transaktioner rapporterats genom att säljarna har fyllt i denna mall. Bolaget uppgav att det har förekommit att säljarna har avbrutit köpet och att köpet i vissa fall har avbrutits på kundens initiativ. I de fall kunden har blivit nekad köpet av säljarna har det främst varit frågan om att namn på betalkort inte stämmer överens med kundens, att en tredje person kommer in och ska betala ett visst belopp för någon annans räkning eller att säljaren inte tyckt att det känts rätt. Bolaget har enligt egna uppgifter inga nekade transaktioner med anledning av misstanke om penningtvätt eller finansiering av terrorism. Vad gäller de fall då kunden valt att avbryta köpet handlar det om att säljarna har ställt ytterligare frågor till kunden

---

[41] 4 kap. 6 § penningtvättslagen.
[42] 4 kap. 7 § penningtvättslagen.
[43] 4 kap. 1 § andra stycket Länsstyrelsen i Stockholms läns föreskrifter (01FS 2018:55) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.
[44] 4 kap. 9 § penningtvättslagen.

varpå denne har lämnat butiken eller att kunden ombetts att fylla i bolagets mall för betalning kontant. Några åtgärder har inte vidtagits till följd av detta då bolaget inte haft kännedom om vem kunden var. Vid märkliga situationer har dock bolaget varit i kontakt med Polismyndigheten.

Länsstyrelsen bedömer att bolagets rutiner och riktlinjer avseende övervakning och rapportering är bristfälliga. Av rutinen framgår inte hur de ska övervaka sina pågående affärsförbindelser och enstaka transaktioner i syfte att upptäcka misstänkt penningtvätt och finansiering av terrorism. Av rutinerna och riktlinjerna ska framgå hur bolaget upptäcker aktiviteter och transaktioner som avviker från vad man har anledning att räkna med, hur analysen sker och vilka åtgärder som med anledning av detta ska vidtas.

Bolagets rutiner och riktlinjer saknar även en uppgift om vilka uppgifter som ska lämnas över till Polismyndigheten vid rapportering om misstänkt penningtvätt och finansiering av terrorism samt hur detta ska ske. En hänvisning till "lagen" som framgår av policyn är inte tillräckligt. Inte heller framgår av rutinen att det i vissa fall råder tystnadsplikt i fråga om bedömning av avvikelser eller misstänkta aktiviteter eller transaktioner samt rapportering till och uppgiftslämnande på begäran av Polismyndigheten.

Mot bakgrund av det ovan anförda gör Länsstyrelsen bedömningen att bolaget saknar lagenliga rutiner och riktlinjer för övervakning och rapportering. Avsaknad av lagenliga rutiner och riktlinjer innebär att bolaget har löpt ökad risk för att utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism. Inte heller uppfyller bolaget kraven på övervakning och rapportering i praktiken, vilket det som framkommit vid Länsstyrelsens granskning av kundakter samt tillhörande transaktioner och som redogjorts för tidigare har bekräftat.

Bolaget har, som tidigare framgått, under platsbesöket anfört att kontanta transaktioner under 5 000 euro, d.v.s. motsvarande [redacted] kronor ansetts som "säkra" betalningar som inte krävt några kundkännedomsåtgärder. Länsstyrelsen konstaterar att det av bolagets dokument *Rutiner och riktlinjer till personal avseende penningtvätt* framgår att bolaget ska be kunden betala med kort eller göra en bankinsättning om den kontanta betalningen inte känns 100 % legitim. Med beaktande av detta förefaller bolaget vilja ge intryck av att de är av uppfattningen att skyldigheten att utreda avvikelser eller misstänkta aktiviteter och transaktioner gäller endast i fråga om kontant betalning motsvarande 5 000 euro eller mer. Länsstyrelsen konstaterar dock att det av det sistnämnda dokumentet samtidigt framgår att det, vid en normal kassatransaktion där betalning sker med kreditkort eller kontantbelopp under 5 000 euro, föreligger låg risk för penningtvätt och att inga kontroller av identitet krävs om inte misstanke föreligger från säljaren. Bolaget känner således till att de har skyldighet att vidta åtgärder vid misstanke oaktat beloppsbegränsningar och betalningssätt. Bolaget har således lämnat motstridiga uppgifter i denna del.

Oaktat det ovan anförda vill Länsstyrelsen ännu en gång särskilt framhålla att kontanthandlare som omfattas av penningtvättsregelverket ska agera på misstanke om penningtvätt eller finansiering av terrorism vid kontanttransaktioner som

understiger 5 000 euro samt vid betalningar som sker på annat sätt än med kontanter.[45] Bolaget är således skyldigt att vidta skärpta kundkännedomsåtgärder och andra nödvändiga åtgärder vid alla kundkontakter när det finns misstankar om penningtvätt och finansiering av terrorism. Detta gäller oavsett de undantag eller beloppsbegränsningar som i övrigt gäller för kontanthandlare.[46] Att bolaget har hanterat *samtliga* kontanta transaktioner som understiger gränsbeloppet motsvarande 5 000 euro som "säkra" bedömer Länsstyrelsen med hänsyn till det ovan anförda som uppseendeväckande. Det rör sig dessutom, trots allt, om närmare [redacted] transaktioner som tillsammans uppgår till [redacted] kronor och som har genomförts under perioden den 1 augusti 2017 och den 30 september 2019.

Länsstyrelsen bedömer sammantaget att överträdelser av bestämmelser avseende övervakning och rapportering är synnerligen allvarliga. Att bedöma av handlingar i ärendet och som även framgått tidigare finns det, enligt Länsstyrelsens mening, ett antal transaktioner som borde ha föranlett bolagets åtgärder med anledning av att transaktionerna kan anses som avvikande eller misstänkta.

Bolaget har dock inte vid något fall uppmärksammat avvikelser, misstänkta aktiviteter eller transaktioner och vidtagit skärpta kundskännedomsåtgärder och andra nödvändiga åtgärder för att kunna göra en bedömning om avvikelser eller misstankar om penningtvätt och finansiering av terrorism kan avfärdas eller inte.[47] Bolaget bedöms därför inte ha vidtagit åtgärder för kundkännedom som krävs även i sådana fall då köpet betalats på annat sätt än med kontanter och även när kontanta transaktioner, enstaka eller sådana som kan antas ha samband, understigit gränsbeloppet om 5 000 euro eller mer. Bolaget har trots det inte iakttagit förbud mot att ingå eller upprätthålla en affärsförbindelse samt utföra en enstaka transaktion som gäller så länge misstanke om penningtvätt eller finansiering av terrorism kvarstår. Det bolaget anfört i sin redogörelse den 9 januari 2020 föranleder ingen annan bedömning.

Länsstyrelsens bedömer att bolaget, med beaktande av att de inte har lagenliga rutiner och riktlinjer gällande övervakning och rapportering och transaktionernas förekomst och art under tillsynsperioden, kan ha blivit utnyttjat för penningtvätt eller finansiering av terrorism.

Behandling av personuppgifter

Gällande bestämmelser

Verksamhetsutövaren ska ha dokumenterade rutiner och riktlinjer avseende sina åtgärder för behandling av personuppgifter.[48] Verksamhetsutövaren ska bevara handlingar och uppgifter i fem år om handlingarna och uppgifterna avser 1) åtgärder som har vidtagits för kundkännedom enligt 3 kap. och 4 kap. 2 § eller 2) transaktioner som genomförts med under inom ramen för affärsförbindelser eller vid enstaka transaktioner som omfattas av krav på åtgärder för kundkännedom

[45] Prop. 2016/17:173 s. 232.
[46] Prop. 2016/17:173 s. 231.
[47] Prop. 2016/17:173 s. 291.
[48] 2 kap. 8 § första stycket penningtvättslagen.

enligt 3 kap. 4-6 §§ penningtvättslagen.[49] Tiden ska räknas från det att åtgärderna eller transaktionerna utfördes eller, i de fall då en affärsförbindelse har etablerats, affärsförbindelsen upphörde. Om en enstaka transaktion inte har genomförts till följd av misstanke om penningtvätt eller finansiering av terrorism, ska tiden räknas från det att avståendet skedde.[50] Efter en förfrågan från Polismyndigheten eller annan myndighet ska verksamhetsutövaren bevara uppgifter och handlingar under en längre period än fem år. Den sammanlagda tiden som handlingarna och uppgifterna bevaras får inte överstiga tio år.[51] Information om att personuppgifter behandlas enligt 4 kap. 2, 3 eller 6 § och om att sådana uppgifter lagras enligt 3 eller 4 § får inte lämnas till kunden.[52] Den som är verksam hos verksamhetsutövare får inte obehörigen röja att vissa personuppgifter behandlas och att sådana uppgifter bevaras.[53]

Länsstyrelsen bedömning

Bolaget har i denna del gett in en *Personuppgiftspolicy*. Länsstyrelsen noterar att denna policy riktar sig till bolagets kunder vars personuppgifter hanteras av bolaget. Policyn tar alltså inte sikte på kraven som ställs på verksamhetsutövare enligt penningtvättsregelverket. Av bolagets *Policy mot penningtvätt* framgår att bolaget ska dokumentera åtgärder och beslut vid granskning av misstänkta transaktioner och att dokumentationen ska sparas i minst tre år efter utförd granskningsåtgärd.

Under platsbesöket uppgav bolaget att de har en personuppgiftpolicy och bevarar personuppgifter i CRM-systemet. Uppgifterna har tidigare skrivits in i nämnda system utifrån mallen som kunden ombeds att fylla i vid köpet. Processen är numera digitaliserad. Samtliga transaktioner kommer alltid att finnas i systemet. Uppgifterna från mallen som används vid frågor om pengarnas ursprung skrivs inte in i kundkortet i CRM-systemet.

Länsstyrelsen bedömer att bolaget saknar dokumenterade lagenliga rutiner och riktlinjer för personuppgiftsbehandling som sker genom bevarande av handlingar och uppgifter i syfte att kunna fullgöra skyldigheterna enligt penningtvättsregelverket. Att det av bolagets *Policy mot penningtvätt* framgår att bolaget ska dokumentera åtgärder och beslut vid granskning av misstänkta transaktioner och att dokumentationen ska sparas i minst tre år bedöms vara felaktigt och otillräckligt. Detta med beaktande av de skyldigheter som framgår av penningtvättsregelverket.

Av bolagets rutiner och riktlinjer ska framgå vilka handlingar och uppgifter som verksamhetsutövaren ska bevara. Bolaget ska bevara handlingar och uppgifter som avser åtgärder för kundkännedom enligt tredje kapitlet och kan avse kopior av identitetshandlingar, utredningar och bedömningar avseende den verkliga huvudmannen och andra bedömningar. Bolaget ska även bevara handlingar och

---

[49] 5 kap. 3 § första stycket penningtvättslagen.
[50] 5 kap. 3 § andra stycket penningtvättslagen.
[51] 5 kap. 4 § penningtvättslagen.
[52] 5 kap. 7 § penningtvättslagen.
[53] 5 kap. 11 § penningtvättslagen.

uppgifter om de transaktioner som genomförts inom ramen för affärsförbindelser eller enstaka transaktioner. Uppgifterna ska bevaras i fem år. Förlängd tid gäller för bevarande av vissa handlingar och uppgifter. Bolagets rutiner och riktlinjer innehåller inte uppgift om att information om handlingar och uppgifter som bevaras hos bolaget inte får lämnas ut till kunden och att det råder tystnadsplikt i fråga om behandling och bevarande av personuppgifter för den som är verksam hos bolaget. Även en uppgift om hur tiden räknas för bevarande av handlingar och uppgifter vid de olika i penningtvättslagen uppräknade situationerna saknas.

Sammantaget är Länsstyrelsens bedömning att bolaget inte uppfyller kraven som framgår av penningtvättsregelverket vad gäller behandling av personuppgifter genom bevarande av handlingar och uppgifter.

Intern kontroll och anmälningar om misstänkta överträdelser

Gällande bestämmelser

Verksamhetsutövaren ska ha rutiner och riktlinjer för intern kontroll.[54] När det är motiverat med hänsyn till verksamhetens storlek och art ska verksamhetsutövaren bl.a. utse en ansvarig för regelefterlevnad[55], en centralt funktionsansvarig[56] och inrätta en oberoende granskningsfunktion med ansvar för att granska de interna riktlinjer, kontroller och förfaranden som syftar till att verksamhetsutövaren ska fullgöra sina skyldigheter enligt penningtvättsregelverket[57]. Den som är centralt funktionsansvarig ansvarar för att rapportera till Polismyndigheten i de fall misstanke om penningtvätt eller finansiering av terrorism eller att egendom härrör från brottslig handling uppstår.[58] När det inte är motiverat att utse funktioner ska verksamhetsutövaren genom sina rutiner och riktlinjer säkerställa att det finns en funktion för regelefterlevnad.[59]

Länsstyrelsens bedömning

Bolaget ska ha rutiner och riktlinjer avseende intern ansvarsfördelning för att säkerställa att skyldigheterna enligt penningtvättsregelverket fullgörs. Rutinerna och riktlinjerna ska omfatta information om vilken eller vilka funktioner som har utsetts och vem som innehar respektive funktion. De ska också omfatta information hur de interna kontrollerna genomförs för att säkerställa efterlevnaden av penningtvättsregelverket. Oavsett vad verksamhetsutövaren driver för verksamhet ska denne utse en person som ansvarar för verksamhetens regelefterlevnad och interna kontroll samt rapportering till Polismyndigheten (Finanspolisen).

Av bolagets *Policy mot penningtvätt* framgår att företagets VD är ansvarig för regelefterlevnad. Bolagets ledning ansvarar för att policyn ses över regelbundet

---

[54] 6 kap. 1 § första stycket penningtvättslagen.
[55] 6 kap. 2 § första stycket 1 penningtvättslagen.
[56] 6 kap. 2 § första stycket 2 penningtvättslagen.
[57] 6 kap. 2 § första stycket 3 penningtvättslagen.
[58] 6 kap. 2 § andra stycket penningtvättslagen.
[59] 6 kap. 3 § Länsstyrelsen i Stockholms läns föreskrifter (01FS 2018:55) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

och att verksamheten följer de riktlinjer och regler som finns i fråga om penningtvätt. Vidare anges det att bolaget genom intern kontroll och kontroll av regelefterlevnad ska säkerställa att det uppfyller penningtvättslagen, föreskrifter samt företagets rutiner m.m. Av bolagets policy framgår att denna har upprättats bland annat i enlighet med Finansinspektionens föreskrifter om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Detta trots att bolaget är under Länsstyrelsens tillsyn.

Under platsbesöket uppgav bolaget följande. Bolagets VD är ytterst ansvarig för regelefterlevnad avseende penningtvättsregelverket och därefter butikschefen. Dock är det ingen specifik person som har utsetts som ansvarig för att bolagets skyldigheter enligt penningtvättsregelverket genomförs och verkställs i verksamheten och för rapporter till Polismyndigheten om misstänkt penningtvätt och finansiering av terrorism. Vidare uppgav bolaget att de inte genomför några interna kontroller av att anställda följer bolagets rutiner och riktlinjer avseende penningtvätt och finansiering av terrorism. Bolaget kontrollerar inte att identitetskontroll har gjorts på kunden. Tanken är att golvansvarig i butiken ska kontrollera mer än som skett tidigare. Bolaget uppgav att de inte kan kontrollera om en kontroll har gjorts i efterhand. Vanligtvis genomförs inte heller någon intern kontroll på om säljare tagit en kopia på identitetshandling eller pass vid köpet. Bolaget uppgav att de i övrigt inte heller gör några andra kontroller över att anställda följer rutiner.

Länsstyrelsen bedömer att rutiner för *hur* den interna kontrollen avseende verksamhetens åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism sker saknas i bolaget. Därtill bedömer Länsstyrelsen att det i praktiken, trots att det av policyn framgår och under platsbesöket angetts att VD och därefter butikschefen har det yttersta ansvaret för regelefterlevnad, inte är någon som säkerställer att den interna kontrollen genomförs och verkställs i verksamheten. Länsstyrelsens bedömning är att bolaget inte uppfyller kraven enligt penningtvättsregelverket vad gäller intern kontroll och anmälningar av misstänkta överträdelser.

Val av ingripande

Gällande bestämmelser

Vid en överträdelse får tillsynsmyndigheten ingripa mot en verksamhetsutövare genom att utfärda ett föreläggande om att göra rättelse eller, vid överträdelser som inte är ringa, genom ett beslut om sanktionsavgift.[60]

Vid valet av ingripande ska tillsynsmyndigheten ta hänsyn till hur allvarlig överträdelsen är och hur länge den har pågått. Särskild hänsyn ska tas till skador som har uppstått och graden av ansvar.[61] I försvårande riktning ska det beaktas om verksamhetsutövaren tidigare har begått en överträdelse.[62] I förmildrande riktning ska det beaktas om (1) verksamhetsutövaren i väsentlig utsträckning genom ett aktivt samarbete har underlättat tillsynsmyndighetens utredning, och (2) om

[60] 7 kap. 11 § penningtvättslagen.
[61] 7 kap. 13 § första stycket penningtvättslagen.
[62] 7 kap. 13 § andra stycket penningtvättslagen.

verksamhetsutövaren snabbt upphört med överträdelsen sedan den anmälts till eller påtalats av tillsynsmyndigheten.[63]

Länsstyrelsens bedömning

Länsstyrelsen har inom ramen för tillsynen undersökt hur bolaget efterlever kraven i penningtvättsregelverket. Länsstyrelsens utredning visar att bolaget har brustit när det gäller väsentliga delar av penningtvättsregelverket.

Länsstyrelsen konstaterar att bolagets allmänna riskbedömning är så bristfällig att den inte kan läggas till grund för verksamhetens rutiner, riktlinjer och övriga åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Bolaget har även haft bristfälliga rutiner och riktlinjer för att motverka risken för att verksamheten utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism. Sammantaget har Länsstyrelsens granskning visat att bolaget inte uppfyller kraven enligt penningtvättsregelverket i väsentliga delar.

Länsstyrelsens tillsyn av bolaget har visat att ovan angivna brister föreligger. Överträdelserna av penningtvättsregelverket är till övervägande del synnerligen allvarliga och har pågått under en längre tid. Detta innebär att bolaget har löpt ökad risk att utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism, särskilt med beaktande av verksamhetens storlek och art samt den risk för penningtvätt och finansiering av terrorism som kan förknippas med bolagets produkter och kundrelationer. Den förhöjda risken har förelegat sedan åtminstone den 1 augusti 2017. Länsstyrelsens bedömning är att överträdelserna har medfört nämnvärd ökning av risken för att verksamheten kan bli utnyttjad för penningtvätt och finansiering av terrorism. Bolaget har även, genom att inte ha följt penningtvättsregelverket, främjat osund konkurrens på marknaden.

I förmildrande riktning ska vägas in om bolaget i väsentlig mån har underlättat Länsstyrelsens utredning. Enligt Länsstyrelsens bedömning har bolagets samarbete inte varit sådant att det i väsentlig mån har underlättat utredningen. Därtill ska hänsyn tas till om bolaget snabbt har upphört med överträdelsen sedan den anmälts eller påtalats av tillsynsmyndigheten. Länsstyrelsen bedömer att så inte är fallet. Den omständigheten att bolaget uppger sig ha infört ett gränsbelopp om 10 000 kronor ändrar inte Länsstyrelsens bedömning då utredningen i ärendet har visat att bolaget inte följer den nya policyn. I övrigt har det inte framkommit några omständigheter som utgör ett godtagbart skäl för att inte vidta omedelbara åtgärder för att förhindra att verksamheten utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism. Skäl i förmildrande riktning har enligt Länsstyrelsens bedömning således inte framkommit.

Med beaktande av de sammantagna omständigheterna i ärendet gör Länsstyrelsen bedömningen att ett ingripande ska ske genom ett beslut om sanktionsavgift.

---

[63] 7 kap. 13 § tredje stycket penningtvättslagen.

Sanktionsavgiftens storlek

Gällande bestämmelser

Sanktionsavgiften för en verksamhetsutövare som är en juridisk person ska som högst fastställas till det högsta av (1) två gånger den vinst som verksamhetsutövaren gjort till följd av överträdelsen, om beloppet går att fastställa, eller (2) ett belopp i kronor motsvarande en miljon euro.[64] Särskild hänsyn ska tas till de förmildrande och försvårande omständigheterna som framgår av 7 kap. 13 § penningtvättslagen samt till den juridiska personens finansiella ställning och, om det går att fastställa, den vinst som gjorts till följd av överträdelsen.[65]

Länsstyrelsens bedömning

Vid bestämmande av sanktionsavgiftens storlek ska hänsyn även tas till den juridiska personens finansiella ställning. Med finansiell ställning avses exempelvis bolagets årsomsättning.[66] Enligt penningtvättslagen får sanktionsavgiften bestämmas till mellan 5 000 kronor och 1 miljon euro, som nu motsvarar cirka 10 500 000 kronor. Sanktionerna ska vara effektiva, proportionella och avskräckande.[67]

Länsstyrelsen bedömer att bolaget får anses ha en stark finansiell ställning. Under räkenskapsåret 20170501-20180430 uppgick bolagets årsomsättning till ca 527 miljoner kronor. Under räkenskapsåret 20180501-20190430 uppgick bolagets årsomsättning till ca 466 miljoner kronor.

Länsstyrelsens granskning har visat att bolaget under den granskade perioden inte har haft tillräckliga rutiner och riktlinjer enligt penningtvättsregelverket för att förhindra att verksamheten utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism.

Kontanta transaktioner, enstaka eller sådana som kan antas ha samband, motsvarande 5 000 euro eller mer, borde därför inte ha genomförts då bolaget inte har vidtagit åtgärder som krävs för att uppnå tillräcklig kundkännedom enligt penningtvättsregelverket. Bolaget har trots att de inte uppnått tillräcklig kundkännedom inte iakttagit förbud mot att ingå eller upprätthålla en affärsförbindelse eller utföra enstaka transaktion.

Granskningen visar att det kontanta beloppet per köptillfälle har uppgått till motsvarande 5 000 euro eller mer endast vid [redacted] tillfällen. Länsstyrelsen har dock konstaterat att det i verksamheten har genomförts ett stort antal kontanta transaktioner som kan antas ha samband.

Av förarbetena till penningtvättslagen framgår att syftet med regleringen av sambandstransaktioner i första hand är att undvika att en transaktion som skulle medföra krav på kundkännedomsåtgärder delas upp i två eller flera mindre

---

[64] 7 kap. 14 § första stycket penningtvättslagen.
[65] 7 kap. 16 § penningtvättslagen.
[66] Prop. 2016/17:173 s. 411; Prop. 2013/14:228 "Förstärkta kapitaltäckningsregler" s. 240.
[67] Prop. 2016/17:173 s. 357.

transaktioner som var för sig uppgår till belopp som understiger det fastslagna gränsbeloppet.[68]

Som tidigare framgått, har Länsstyrelsen genom granskning av transaktioner konstaterat att det av bolaget valda förfaringssättet - registrering på olika kundkort, möjligheten att handla presentkort kontant i kombination med att alla köp under 5 000 euro behandlats som "säkra" betalningar - har möjliggjort systematiskt kringgående av att sådana situationer då bolaget är skyldigt att vidta kundkännedomsåtgärder uppstår, i synnerhet i de fall då det kontanta beloppet i sig inte uppgått till gränsbeloppet. Granskningen har även visat att bolagets kunder regelmässigt har utnyttjat möjligheten att erlägga flera betalningar kontant understigande gränsbeloppet men som tillsammans uppgår till ett belopp som överstiger gränsvärdet. Länsstyrelsens bedömning är dessutom att bolaget har känt till eller i vart fall borde ha känt till detta. Som framgått tidigare bedömer Länsstyrelsen att bolaget i vissa fall förefaller ha medvetet delat upp de kontanta betalningarna i tron att alla betalningar under 5 000 euro är "säkra" för att på så sätt kringgå bestämmelserna i penningtvättsregelverket. Med beaktande av detta förfaringssätt bedömer Länsstyrelsen att bolaget kan ha blivit utnyttjad för penningtvätt och finansiering av terrorism. I vart fall bedöms bolaget inte ha vidtagit tillräckliga åtgärder för att förhindra att verksamheten utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism.

Bolaget har, som det framgått ovan, dessutom skyldighet att utreda avvikelser och misstänkta aktiviteter eller transaktioner oaktat sättet betalning sker på och beloppsbegränsningar. Länsstyrelsens bedömning är, utifrån den granskning av transaktioner som genomförts, att det finns ett flertal transaktioner som borde ha föranlett skärpta åtgärder för kundkännedom och andra nödvändiga åtgärder som ska vidtas vid avvikelser eller misstänkta aktiviteter eller transaktioner. Bolaget bedöms således inte ha vidtagit de åtgärder för kundkännedom och andra nödvändiga åtgärder som krävs, vid avvikelser eller misstänkta aktiviteter eller transaktioner, även i sådana fall då köpet betalats på annat sätt än med kontanter och även när transaktionen, enstaka eller sådan som kan antas ha samband, understigit gränsbeloppet om 5 000 euro. Ändock har bolaget inte iakttagit förbud mot att ingå eller upprätthålla en affärsförbindelse eller utföra en enstaka transaktion.

Länsstyrelsen konstaterar, utifrån transaktionslistan över samtliga kontanta transaktioner för perioden den 1 augusti 2017 till och med den 30 september 2019, att bolaget har tagit emot belopp om [redacted] – [redacted] kronor vid ca [redacted] tillfällen. Det sammanlagda belopp som tagits emot kontant av bolaget uppgår således till ca [redacted] kronor.

Det sammanlagda beloppet kontant som bolaget har tagit emot från de kunder som granskats uppgår i vart fall till ca [redacted] kronor. Totalt fakturerat belopp går inte att fastställa med anledning av att del-/betalning har skett med presentkort.

Länsstyrelsen har konstaterat att bristerna i efterlevnad av penningtvättsregelverket är synnerligen allvarliga och varaktiga. Bolaget saknar

[68] Prop. 2016/17:173 s. 233 ff.

till övervägande del de rutiner och riktlinjer bolaget är skyldigt att ha enligt penningtvättsregelverket. Bolaget har inte nekat ett enda köp som granskats trots otillräcklig kundkännedom. Risken är därmed stor att bolaget kan ha utnyttjats för penningtvätt och finansiering av terrorism. I vart fall har bolaget inte vidtagit tillräckliga åtgärder för att motverka risken för att bli utnyttjat för penningtvätt och finansiering av terrorism. De konstaterade bristerna ligger inom bolagets kontroll. Den vinst som bolaget har gjort till följd av överträdelser av penningtvättsregelverket går inte att fastställa.

Vid en samlad bedömning av överträdelsernas karaktär och med hänsyn till bolagets starka finansiella ställning bestämmer Länsstyrelsen sanktionsavgiften till 6 miljoner kronor.

Sanktionsavgiften tillfaller staten och faktureras av Länsstyrelsen efter att beslutet har vunnit laga kraft

Länsstyrelsen erinrar om följande

Tillsynsärendet avslutas genom detta beslut. Skyldighet att ha upprättade, uppdaterade riskbedömningar och rutiner och riktlinjer kvarstår. Länsstyrelsen kan komma att följa upp att verksamheten följer penningtvättsregelverket genom nya tillsynsåtgärder.

Bestämmelser som beslutet grundas på

- 1 kap. 2 § första stycket 15, 2 kap. 1-3 §§, 8 §, 14-15 §§, 3 kap. 1-3 §§, 6-14 §§, 16-17 §§, 19-20 §§, 4 kap. 1-3 §§, 6-7 och 9-10 §§, 5 kap. 1-8 och 11 §§, 6 kap. 1-2 och 5 §§, 7 kap. 1 § första stycket, 10 §, 11 § första stycket, 13-14 §§, 16 §, 21 §, 25 § andra stycket lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.
- 16 § förordningen (2009:92) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.
- 1 kap. 1 §, 2 kap. 4-6 §§, 8-10 §§, 3 kap. 2-7 §§, 9 §, 12 §, 4 kap. 1 §, 5 kap. 1-2 §§, 6 kap. 2-3 §§ Länsstyrelsen i Stockholms läns föreskrifter och allmänna råd (01FS 2018:55) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Länsstyrelsen vill uppmärksamma om att det den 1 januari 2020 genomfördes vissa lagändringar i lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Vidare meddelade Länsstyrelsen nya föreskrifter gällande åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism - Länsstyrelsen i Stockholms läns föreskrifter och allmänna råd (01FS 2019:53) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Handlingarna som getts in i ärendet har bedömts utifrån penningtvättsregelverket i dess lydelse då bolaget förelades att inkomma med handlingar till Länsstyrelsen.

Detta beslut kan överklagas

Se bilaga 1.

Datum
2020-10-05

Beteckning
209-34596-2019

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av chef för Enheten för tillsyn Helena Remnerud med jurist Diana Berkusaite som föredragande. I den slutliga handläggningen har också jurist Mari Holopainen medverkat.

Detta beslut har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Så här hanterar länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa hittar du på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.

Bilagor

1. Överklagandehänvisning
2. Sammanställning av samtliga [redacted] granskade transaktioner
3. Sammanställning av [redacted] granskade transaktioner utan kundens namn i transaktionslistan
4. Sammanställning av [redacted] granskade transaktioner där belopp som betalats kontant uppgår till motsvarande 5 000 euro eller mer
5. Sammanställning av [redacted] granskade transaktioner med kundens namn och utan kundens namn i transaktionslistan